

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015©

Bc. Kristýna TOMANOVÁ

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kristýna Tomanová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Dědické právo se zaměřením na stát jako zákonného dědice a problematika odúmrťí v praxi

Název anglicky

The line of inheritance with concentrating on the state as a legal heir and the problems of dying off in practice

Cíle práce

Cílem diplomové práce je přiblížení velmi složité a vcelku i odborné veřejnosti méně známé problematiky odúmrťí se stručným exkurzem do historie dědění bez dědice. Na základě konkrétního případu bude kazuisticky interpretován exemplární případ procesu odúmrťí, cílem je rovněž konstruování modelového příkladu pro výpočet dědické daně a zpracování dosud neexistující statistiky odúmrťí na Karlovarsku a Sokolovsku.

Metodika

V diplomové práci se budu v teoretické části zabývat předpoklady dědění, do čehož bude zahrnuto dědění ze zákona, dědění ze závěti a nově dle občanského zákoníku dědickou smlouvou. V další kapitole bude rozebráno dědické řízení, kde se mimo jiné budu zabývat osobami zúčastněnými v řízení či zjišťováním dědiců. V následující části práce dojde k řešení samotné problematiky tzv. odúmrťí, nebo-li dědění bez dědice, přičemž bude následovat krátký exkurz do tohoto tématu. V praktické části práce budu pracovat především s materiály získanými od úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových ČR, ze kterých bych chtěla stanovit statistiku odúmrťí na Karlovarsku a Sokolovsku. V neposlední řadě se také pokusím stanovit, jak se odúmrťí promítne v ročním příjmu do státního rozpočtu, jaký je celkový proces daného dědictví, které nemá jiného dědice a které tak připadne státu právě v podobě odúmrťí. Velmi složitou problematiku se pokusím objasnit kvůli průkaznosti

metodami, založenými na analytických postupech – analýze textu právních předpisů, dědických dokumentů, účetních údajů a také na základě rozborů jednotlivých případů tohoto druhu. Poznatky se pokusím logicky syntetizovat a zpracovat statisticky.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

dědické právo, zákonný dědic, odúmrť, dědické řízení, dědic, zůstavitel, notář, dědická daň, občanský zákoník, závěť, dědická smlouva, úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

---

Doporučené zdroje informací

BEDNÁŘ, Václav. Testamentární dědická posloupnost. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 301 s. ISBN 978-80-7380-292-9

ISBN 80-7201-422-6

Kučera, R. Dědictví. Praha: Linde Praha a. s., 2001. 278 s. ISBN 80-7201-271-1

Mikeš, J.; Muzikář, L. Dědické právo. Praha: Linde Praha a. s., 2003. 333 s.

MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. Dědické právo v teorii a praxi. Vyd. 1.

Praha: Leges, 2011, 432 s. ISBN 978-80-87212-79-0.

Schelleová, I.: Dědictví a dědické právo, Computer Press, Praha 2001, ISBN 80-7226-530-X

Předběžný termín obhajoby

2015/02 (únor)

Vedoucí práce

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Elektronicky schváleno dne 23. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2015

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Dědické právo se zaměřením na stát jako zákonného dědice a problematika odúmrti v praxi“ jsem vypracovala samostatně. Veškeré poklady a použitou literaturu uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 25. 3. 2015

.....

Bc. Kristýna Tomanová

Děkuji JUDr. Viktoru Jansovi, CSc. za pomoc a cenné rady při vypracování této diplomové práce.

Souhrn

Cílem této diplomové práce je zaměření na dědění bez dědice - institut odúmrti, který je řešen v rámci dědického práva a je zde představen v historickém exkurzu až po současnou právní úpravu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Pro komplexnost problematiky jsou v textu uvedeny základní předpoklady dědění v České republice, dědické řízení v ČR a dále dědická daň. Značná část práce patří Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který poskytl analytická data pro vytvoření statistiky odúmrti na Karlovarsku.

Klíčová slova

Dědické právo, odúmrtí, dědické řízení, dědic, zůstavitel, notář, dědická daň, občanský zákoník, závěť, dědická smlouva, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Summary

This thesis focuses on inheritance without an heir – so called Institute of escheat, which is solved within inheritance law. The thesis provides historical review ended up by the Law no. 89/2012 Coll., The Civil Code. There are mentioned the basic assumptions of Czech inheritance institute, probate proceedings in the Czech Republic and inheritance tax to achieve the complexity of the issue in the text. Great part of the work describes the Office of the Government Representation in Property Matters. The Office of the Government Representation in Property Matters also provided the data to create statistics of escheat in Karlovy Vary region.

Keywords

Right of inheritance, escheat, probate proceedings, inheritor, notary, inheritance tax, the Civil Code, testament, inheritance contract, The Office for Government Representation in Property Affairs.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle a metodika.....	2
3. Dědění jako historicky podmíněný právní institut.....	3
4. Základní předpoklady dědění v ČR.....	4
4.1 Smrt zůstavitele.....	5
4.2 Existence dědictví.....	6
4.3 Způsobilost dědice.....	7
4.4 Právní důvod dědění.....	9
5. Dědické řízení v ČR.....	20
5.1 Zahájení řízení.....	21
5.2 Zastavení řízení.....	21
5.3 Zjišťování dědiců.....	22
5.4 Osoby zúčastněné v řízení.....	22
5.5 Zjišťování majetku a dluhů.....	24
5.6 Zřeknutí se dědického práva.....	26
5.7 Odmítnutí dědictví.....	26
5.8 Vzdání se dědictví.....	27
5.9 Likvidace dědictví.....	27
5.10 Náklady dědického řízení a odměna notáře.....	28
6. Dědická daň.....	30
6.1 Předmět dědické daně.....	32
6.2 Základ dědické daně.....	32
6.3 Sazba dědické daně.....	33
6.4 Vybraná částka z dědické daně v Karlovarském kraji.....	35
7. Dědění bez dědice – odúmrť.....	39
7.1 Exkurz do historie odúmrtí.....	39

7.2 Odúmrť v ČR dnes.....	46
7.3 Odúmrť jako příjem státu.....	48
8. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.....	48
8.1 Statistika odúmrtí na Karlovarsku	50
9. Vyhodnocení ankety zaměřené na dědické právo.....	53
10. Závěr.....	57
11. Seznam použitých pramenů.....	59
12. Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	63
13. Seznam zkratek.....	63

1. Úvod

Smrt člověka je smutnou a bolestivou událostí, především jde-li o smrt někoho blízkého. Práva a povinnosti, jež jsou neoddělitelně spojena s osobou zemřelého, sice zanikají se smrtí fyzické osoby, avšak většina těchto práv a povinností existuje nadále a pouze přechází dle stanovených pravidel na určené subjekty. Právními vztahy, které vznikají v důsledku smrti fyzické osoby a přechodem jejího majetku na právní nástupce, se zabývá dědické právo, jež je pomyslnou spojitou nádobou s právem vlastnickým.

Dědické právo je o úctě ke starší generaci, je snahou o kontinuitu a o respektování vůle zůstavitele, jde o zachování majetkového vztahu, který zde byl v době smrti zůstavitele. Dochází k tomu z důvodu celoživotního úsilí shromážďovat a budovat majetek, který se poté prostřednictvím dědického práva předává dalším generacím a to zejména zůstavitelovým nejbližším. K základním zásadám dědického práva náleží především zachování hodnot, zásada rovnosti, svoboda vůle dědice dědictví přijmout či odmítnout, přechod majetku na jednotlivce, zásada univerzální sukcese, respekt k autonomii vůle zůstavitele, a dále zásada ingerence veřejné moci.

Dědické právo bylo zpočátku považováno za součást práva rodinného, neboť právě rodina fungovala jako hospodářské společenství. V případě, kdy zemřel někdo z členů rodiny, přešel jeho majetek na pozůstalé v rámci rodiny, kteří v hospodaření pokračovali. Postupem času začalo být dědické právo spojováno spíše s právem majetkovým. Zprvu existovala v římském právu pouze zákonná dědická posloupnost, jelikož závěť vznikala až později tím, že se postupně vyvinula z odkazu.

Vyvstávají však otázky, co nastane v okamžiku, kdy tikot hodin života člověka utichne, a onen pozůstalý po sobě nezanechal žádného dědice ani podle zákonné dědické posloupnosti. Jak se závazky či nabytým vlastnictvím, jehož majitel už sní svůj věčný sen, naložit? A právě touto problematikou se zabývá diplomová práce, již právě držíte v rukách.

2. Cíle a metodika

Cílem diplomové práce je poukázat na problematiku institutu odúmrti, která je řešena v dědickém právu. Pro komplexnost daného tématu je potřebné uvést základní předpoklady dědění v České republice, přiblížit dědické řízení a dále se přes dědění jako historicky významný právní institut soukromého práva se silným ekonomickým podtextem dostat ke stěžejnímu bodu diplomové práce v podobě odúmrti, neboli dědění bez dědice. Význam odúmrti jako příjmu státu v kontextu s populačním vývojem české společnosti, kdy obyvatelstvo stárne a porodnost je velmi malá, se tak stává čím dál více aktuálním. Práce se tak zabývá dosti podrobným historickým exkurzem problematiky odúmrti od římského práva, kdy v případě, že nedědil nikdo z okruhu zákonných dědiců a nebyl ani žádný závětní dědic se stalo dědictvím volným a docházelo k odúmrti, která se označovala jako *caducum*, neboli uprázdněný podíl. Přes první zmínky o panovníkově právu na odúmrt' pocházející z 12. a 13. století, kdy je rozdílné, zda se právo vyvíjelo v právu zemském či právu městském. Až po Obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 ř. z.), který upravoval odúmrt' takřka shodně jako nynější právní úprava, kterou je historický přehled ukončen.

Práce je ve své stěžejní části zaměřena na podklady získané z Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který jedná ve věcech týkajících se majetku státu a vystupuje v řízení za stát jako příslušná organizační složka, s příslušností hospodařit s tímto majetkem.

Pro ozvláštnění práce bude vytvořena anketa na téma dědického práva s cílem zjistit obecné povědomí o platné právní legislativě týkající se právě problematiky dědění. Jedním z cílů je dále zamyšlení se nad danou problematikou dědického práva a pokus o nastínění úvah *de lege ferenda*.

Práce bude zpracována především na základě metod analyticko-syntetických, komparativních a interpretačních. Budou využívány poznatky zjištěné studiem primárních i sekundárních zdrojů, kdy pozornost bude věnována nejen samotné literě zákona, ale i komentářům a judikatuře Nejvyššího soudu ČR.

Diplomová práce vychází z právní úpravy podle stavu k 28. 2. 2015.

3. Dědění jako historicky podmíněný právní institut

První zmínky o intestátní dědické posloupnosti lze vysledovat již v prvobytně pospolné společnosti. Přestože šlo o primitivní společnost a o právo, v dnešní podobě, nemůže vůbec hovořit, je třeba uvést, že již tenkrát byla řešena otázka, jak naložit s věcmi po lidech z kmene, kteří zemřeli. Nelze v této fázi ještě mluvit o dědickém právu, protože to neexistuje, stejně jako neexistuje vlastnictví, dokud není ve společnosti právo.¹

Zaměříme-li se na první zmínky o dědickém právu, nalezneme je ve starověkém Římě, který je považován za základ soudobého práva. Posloužil totiž jako vzor pro dědické úpravy, které platily nejen na našem území. Již v zákoně Dvanácti desek jsou zjevné poznatky o římském dědickém právu, které na svou dobu moderně upravovaly obecně dědické právo, neboť rozlišovaly testamentární a intestátní dědickou posloupnost. Jako subjektivní nebo také jako volní princip označovali v římském právu testamentární dědickou posloupnost (*Uti legalit suae rei ita jus esto*), kdy mohl zůstavitel za svého života stanovit, komu připadne majetek po jeho smrti. Intestátní dědickou posloupnost označovali jako objektivní princip (*Solus deus facere potest heredem, non homo*). Dědice rozlišovali na vlastní, tj. mužští potomci v mužské linii (tzv. agnáti) zůstavitele a ostatní. V zákoně Dvanácti desek se v desce páté hovoří:

„Zemře-li bez závěti, kdo nemá vlastního dědice, ať má majetek nejbližší agnát, pokud není nejbližšího agnáta, ať mají majetek příslušníci rodu“²

První, kdo nastupoval po zůstaviteli (zemřelém otci), byl jeho syn. Ovšem byl mu zvolen opatrovník ze strany nejbližšího příbuzného v případě, kdy nedosáhl pubertálního věku, tedy přibližně kolem 11. až 14. věku dítěte, který mezitím hospodařil s nabytým majetkem. Pokud nezanechal zůstavitel žádného syna, stával se dědicem nejbližší mužský příbuzný z otcovy strany, tím mohl být například otec zůstavitele, jeho bratr nebo jeho potomci.

Na základě historických a archeologických nálezů je patrné, že osobní věci, mezi které se řadily věci movité (například nástroje a zbraně), byly pohřbívány se zůstavitelem. Toto mu mělo přinést na cestě v posmrtném životě štěstí. Co se týče nemovitostí, tak ty nepřecházely na dědice vůbec, stávaly se ovšem kolektivním vlastnictvím. Náležely tak většímu celku, rodině, nebo otci. Z dnešního právního hlediska na tuto obvyklou tradici

¹ PLANK, Karol., *Dědické právo*, 1. vydání, Bratislava: Právnický ústav m. spravedlnosti, 1954, s. 5

² *Zákon dvanácti desek (Lex duodecim tabularum)*. Edice a český překlad Michal Skřejpek in: *Texty ke studiu římského práva*. Orac: Praha 2001 s. 35.

hledíme, jako na zvyk, že „*věci patří mrtvým*“ a proto byly považovány za věci nicotné.³ Postupným vývojem se dospělo k názoru, že: „*svět patří živým*“⁴ a z toho důvodu, by věci neměly být spalovány s osobou zůstavitele, ale měly by přecházet na nástupnickou osobu. Tato myšlenka se tak stala základem pro zachování hodnot pro příští generace.

Dědické právo si prošlo dlouhodobým procesem. Již první významné evropské kodifikace (především německá, rakouská a francouzská) obsahovaly moderní úpravu intestátní dědické posloupnosti. V historických zmínkách se dědické právo dělilo podle jeho chápání na socialistické a individualistické. Socialistické pojetí řeší situaci, kdy majetek přechází na rod či kmen, a proto zastánci tohoto chápání kritizují individualistické pojetí dědického práva. Socialisté totiž individualistickému pojetí dávají za vinu, že dochází k udržování nerovnosti, protože zaručuje získání majetku bez práce, kde o bohatství rozhoduje náhoda rodu. Naopak zastánci individualistického pojetí argumentují stavem, že dědické právo zvyšuje spořivost, starostlivost a péči o majetek, což ve své podstatě vede ke spořádanému životu⁵, a tak by mělo přecházet na konkrétního dědice.

Za zmínku jistě stojí i problematika dědění pasiv. V římské úpravě totiž existoval princip „univerzální sukcese“, tzn., že jmění tvoří nerozlučný celek. To ovšem mělo za následek, že dědic ručil za všechna pasiva, která v pozůstalosti byla, i když převyšovala aktiva, které získal.⁶

Z krátkého historického exkurzu do minulosti je možné snadno dovodit, že na základě objektivního principu byla intestátní dědická posloupnost starší⁷ než testamentární, a proto je možné říci, že úprava testamentární posloupnosti byla v římském právu poměrně moderním prvem.

Na tomto místě je nutné podotknout, že ve starověkém Římě bylo sepsání testamentu morální povinností, protože v situaci, kdy se tak za života zůstavitele nestalo, přineslo to rodině zůstavitele neštěstí, neboť přicházelo dědění podle intestátní dědické posloupnosti.

4. Základní předpoklady dědění v ČR

Mezi předpoklady, které musejí být splněny, aby vůbec došlo k dědickému nástupnictví, patří smrt fyzické osoby (zůstavitele), existence pozůstalosti (dědictví), existence dědice,

---

³ TILSCH, Emanuel, Dědické právo Rakouské. Praha: Bursík a Kohout, 1905, s. 9

⁴ TILSCH, Emanuel, Dědické právo Rakouské. Praha: Bursík a Kohout, 1905, s. 11

⁵ TILSCH, Emanuel, Dědické právo Rakouské. Praha: Bursík a Kohout, 1905, s. 15

⁶ TILSCH, Emanuel, Dědické právo Rakouské. Praha: Bursík a Kohout, 1905, s. 31

⁷ TILSCH, Emanuel, Dědické právo Rakouské. Praha: Bursík a Kohout, 1905, s. 18

způsobilost dědice k nabytí dědictví, právní důvod dědění, výslovně učiněný projev vůle neboli právně relevantní chování ve věci přijetí nebo odmítnutí dědictví.

4.1 Smrt zůstavitele

Smrt fyzické osoby je smutnou událostí, ovšem právní skutečností, s níž je spojen vznik, změna a zánik občanskoprávních vztahů, ve kterých byla tato osoba účastněna. Prokázání této právní skutečnosti je nejčastěji provedeno předepsaným způsobem, tedy tzv. úředním zjištěním smrti, prohlídkou těla mrtvého k zjištění úmrtí a jeho příčin a následném vydání úmrtního listu. Tato listina vychází ze zvláštní právní úpravy, dle vyhlášky č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a pohřbivnictví, ve znění pozdějších předpisů. Jak je již zmíněno, výše uvedený postup je nejobvyklejší, avšak mohou nastat případy a v praxi se dějí, že smrt člověka sice nastala, ale nejde prokázat popsáním způsobem. V této situaci vynese soud rozhodnutí, ve kterém prohlásí fyzickou osobu za mrtvou. Takto rozhodne v případě, kdy má tzv. důkaz smrti. Jde o nezpochybnitelný fakt, například havarovalo letadlo a nikdo nepřežil.

Zde soudní rozhodnutí nahrazuje úmrtní list, přičemž je současně určen den smrti fyzické osoby. Dalším možným případem je prohlášení soudu nezvěstné osoby za mrtvou, kdy se přihlédne ke všem okolnostem dané situace, ze které je pravděpodobné, že konkrétní fyzická osoba, již nežije. Z cit.: *„Nezvěstná je taková fyzická osoba, která je podle okolností případu po přiměřeně dlouhou dobu nepřítomná, a zároveň o ní nejsou žádné zprávy, že je naživu. Přiměřená doba nepřítomnosti není zákonem stanovena, ale určuje ji soud podle okolností jednotlivého konkrétního případu.“*⁸ V situaci, kdy soud uzná, že byly splněny dle návrhu podmínky pro prohlášení nezvěstné osoby za mrtvou, ustanoví této osobě opatrovníka, nikoli tomu, kdo má zákonného zástupce. Jelikož ustanovený opatrovník hájí zájmy nezvěstného, nemůže být do této pozice ustanoven manžel nezvěstné osoby, z důvodu možné kolize zájmů. Soud ve svém řízení o prohlášení za mrtvého není vázán uplynutím určitých lhůt, provádí tak všechna šetření o nezvěstné osobě. Soud vyzve vyhláškou, ve které jsou uvedeny všechny podstatné skutečnosti o případu nebo jiným vhodným způsobem (například v tisku) nezvěstnou osobu, aby se do jednoho roku přihlásila. Dále také vyzve podobným způsobem další osoby, které by mohly mít o nezvěstném jakoukoli informaci, aby se i ony do jednoho roku přihlásily soudu,

---

⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dědictví a dědické právo*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2001, vii, 14 s. Právo (Computer Press).

opatrovníkovi, či zástupci nezvěstného. Následně soud oznámí, že po uplynutí této roční lhůty stanovené vyhláškou, vydá rozsudek, ve kterém rozhodne o prohlášení za mrtvého, pokud se nezvěstná osoba nepřihlásí, či nepodá zprávu, že je naživu. Tento rozsudek působí „ex nunc“, nemá tedy zpětnou účinnost. Soud může řízení o prohlášení za mrtvého zastavit také usnesením a to v případě, kdy nejsou splněny podmínky pro prohlášení nezvěstné osoby za mrtvou.

Zjistí-li soud dodatečně, že osoba prohlášená za mrtvou žije, zruší rozhodnutí o prohlášení za mrtvého. V případě zjištění soudu, že osoba prohlášená za mrtvou, zemřela jiný den, či se daného dne nemohla dožít, vydá nové usnesení, ať už na návrh účastníka či bez návrhu, ve kterém tyto údaje opraví. Toto usnesení působí „ex tunc“

4.2 Existence dědictví

Pojmy “dědictví” a “pozůstalost” jsou synonyma. Dědictví je používáno především k osobě nabyvatele, kterému se jeho současný majetek dědictvím rozroste. Kdežto pozůstalost je spojována se zůstavitelem, tedy tím, kdo zanechal majetek, který je součástí dědictví. Princip vyplývající z judikatury, cit.: *„Jestliže zůstavitel nezanechal majetek, nebo zanechal-li majetek jen nepatrné hodnoty, nemá právního nástupce, který by vstupoval do jeho práv a povinností.“*⁹ Z výše uvedeného je zřejmé, že samotná smrt fyzické osoby nestačí k existenci dědického nástupnictví, pokud po této osobě nezůstala nějaká majetková práva. Principem dědění je skutečnost, že dědic přistupuje do právního postavení zůstavitele, pokud zanechal majetek. Tento majetek je souborem aktiv a pasiv, proto nedochází jen k přechodu majetku, tedy aktiv, nýbrž součástí dědictví se stávají i zůstavitelovy dluhy. Výjimku tvoří pouze dluhy, které zůstavitelovou smrtí zanikly (§ 2009 občanského zákoníku)

Dle občanského zákoníku (§ 2279, odst. 5) *„ Zemře-li nájemce družstevního bytu a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, přechází smrtí nájemce jeho členství v družstvu a nájem bytu na toho dědice, kterému připadl členský podíl.“* Existují tedy majetková práva, která smrtí oprávněného nezanikají, ale přecházejí na jiné subjekty jinak.

---

⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové z 15. 1. 2002, sp. zn. 26 Co 131/2001, uveřejněný v AN č. 6/2002, str. 142 an.

4.3 Způsobilost dědice

Mezi další podmínku, která musí být splněna, aby vůbec mohlo dojít k dědění, je existence tzv. způsobilého dědice.

Dědická způsobilost značí to samé jako způsobilost fyzické a právnické osoby mít práva a povinnosti, tedy právní subjektivitu. Každá fyzická osoba nabývá právní subjektivitu narozením. Dle § 25 občanského zákoníku: *„Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“* Z tohoto tedy vyplývá, že právní subjektivitu, resp. dědickou způsobilost má již nasciturus. Pokud jde o právnickou osobu (např. obchodní společnost), tak vznik její právní subjektivity (dědické způsobilosti) souvisí se dnem, kdy byla zapsána do obchodního rejstříku. Právnická osoba může být dědicem pouze ze závěti a to v případě, kdy již existuje. V opačném případě by tak neměla právní sílu.

Občanský zákoník v § 1481 – § 1483 definuje nezpůsobilého dědice, kdy byl tento institut oproti původnímu občanskému zákoníku rozšířen z jednoho na tři. Předně z dědického práva vylučuje toho, ... *“kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti osobě zůstavitele, jeho předku, potomku nebo manželu nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul.“* Považuji tuto rekodifikaci institutu dědické nezpůsobilosti za velmi prospěšnou, neboť slovy *„povahy úmyslného trestného činu“*, je jasně dáno, že se může jednat o čin učiněný úmyslně osobami trestně neodpovědnými.

Jako další důvod dědické nezpůsobilosti spočívá v domácím násilí. Jde o situaci, kdy v den zůstavitelovi smrti probíhá zároveň řízení o rozvod, jež bylo zahájené na zůstavitelův návrh, jelikož se manžel dopustil vůči zůstaviteli činu naplňujícího znaky domácího násilí. Na základě těchto skutečností je manžel z dědického práva jako zákonný dědic vyloučen. Z textu ustanovení je zřejmé, že se zákonodárce drží terminologie, kterou nastolil v předchozím paragrafu (čin povahy úmyslného trestného činu), jelikož nyní využívá sousloví čin naplňující znaky domácího násilí. *„Jde zpravidla o týrání a násilné jednání,*

keré se odehrává mezi osobami blízkými, žijícími spolu ve společné domácnosti, kdy násilná osoba získává a udržuje nad druhou osobou moc a kontrolu.“¹⁰

Zákon ovšem umožňuje i přes páchaní domácího násilí týrajícímu manželu dědit a to v případě, pořídil-li manžel, který je obětí jeho násilného jednání, závěť.

A konečně třetí důvod, který zakládá dědickou nezpůsobilost, se týká vztahu mezi rodičem a dítětem jako zůstavitelem. Rodič je v tomto případě z dědického práva po dítěti podle zákonné dědické posloupnosti vyloučen, pokud byl zbaven rodičovské odpovědnosti, protože ji samotnou či její výkon zneužíval, nebo výkon z vlastní viny závažným způsobem zanedbával.

Chtěla bych podotknout, že institut dědické nezpůsobilosti tak, jak jsem ho výše popisovala a jak je nyní interpretován v novém občanském zákoníku, vznikl až v posledních letech legislativních prací, neboť ještě návrh zákona v roce 2007 obsahoval terminologii dle původního zákoníku. Ovšem v důvodové zprávě již byla prosazována nutnost změny.¹¹

Mezi další, markantnější úpravu tohoto institutu je jistě větší názornost specifikace zavrženíhodného činu pomocí demonstrativního výčtu. Zajímavý je vývoj této změny, jelikož původně byla navrhována konkretizace v podobě taxativního výčtu, jak tomu bylo i za platnosti obecného zákoníku občanského.¹² Dlouho na sebe ovšem nenechala čekat Muzikářova kritika tohoto návrhu, jež se objevila v literatuře.¹³

K dalšímu vývoji došlo, když se pojem *odpuštění* nehradil termínem *prominutí* a následně bylo explicitně stanoveno, že bude třeba *prominutí výslovného*, aby tak bylo předem zabráněno případným sporům o to, zda *prominutí* konkludentní lze považovat za skutečné *prominutí* či nikoliv.

---

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 84/2008-81.

¹¹ < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny_mce-storage/files/2011/OZ_s_DZ_verze_2007.06.03.pdf > [18. 11. 2014]. K tehdejšímu § 1276 NOZ.

¹² § 542 o. z. o. Kdo zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle nebo jeho změnu mu překazil anebo potlačil poslední pořízení, které zůstavitel zřídil, je z dědického práva vyloučen a odpovídá za všechnu škodu, která tím vznikne osobě třetí.

¹³ „V této souvislosti je spíše nutno konstatovat, že obecný důvod, uvedený v platné právní úpravě, byl zcela postačující; soudní praxe při řešení konkrétních případů posoudila, zda konkrétní jednání proti projevu poslední vůle tento důvod naplňuje. Absence obecného důvodu v navrhované úpravě by naopak mohla vést k tomu, že taxativně vypočtené případy nepokryjí vše, co praxe může přinést.“ MUZIKÁŘ, Ladislav. In. ELIÁŠ, Karel. *Op. cit.* s. 1178 (§ 469 o. z.).

4.4 Právní důvod dědění

Právní důvod dědění neboli dědický titul, je další podmínkou, která musí být splněna k tomu, aby bylo završeno dědické nástupnictví. Český právní řád zná dvě formy, dva důvody dědění. Těmi jsou závěť a zákon, případně není v praxi vyloučena ani kumulace, neboli souběh, obou dědických titulů navzájem.

Dědění ze zákona

Dědění ze zákona je první z dědických titulů, který je v souladu s českou právní úpravou. K dědění ze zákona dochází v případě, kdy po sobě zůstavitel nezanechal žádnou platnou závěť, nebo pokud žádný z dědiců, který je povolán k dědění ze závěti dědictví nenabude a to ať z důvodu odmítnutí dědictví, či že je nezpůsobilý dědit, nebo se nedožije smrti zůstavitele. K této formě dědění se přistoupí i v případě, kdy zůstavitel některou část svého majetku v závěti žádnému dědici neodkázal. Lze tedy hovořit o jisté subsidiaritě, podpůrném řešení v případech, kdy z nějakého důvodu nelze dědit ze závěti. Dle nového občanského zákoníku, z. č. 89/2012 Sb., v platném znění, rozlišujeme šest tříd dědiců. V § 1635 občanského zákoníku je stanoveno, že v první dědické třídě dědí rovným dílem zůstavitelovi děti a jeho manžel. V následujících pěti paragrafech jsou dále rozebrány další dědické třídy. Pro účely této diplomové práce se budu zabývat § 1634, který řeší odúmrtí, tedy situaci, kdy nedědí žádný dědic ani podle zákonné posloupnosti. V tu chvíli připadá dědictví státu a na stát se hledí jako by byl zákonný dědic. Stát však nemá právo odmítnout dědictví.

Dědění ze závěti

Závěť (také poslední vůle, či testament) je druhým zákonem uznaným dědickým titulem. Jde o odvolatelný projev vůle. K tomu aby vůbec mohlo dojít k dědění ze závěti, musí ona závěť existovat. Tento dědický titul má vyšší právní sílu než dědění ze zákona. Pokud po sobě zůstavitel zanechal platnou závěť, bude podle ní vykonána jeho poslední vůle, získá tedy přednost před zákonnou dědickou posloupností. Nastane-li situace, kdy zůstavitel pořídí závěť pouze na určitou část své pozůstalosti, pak dojde k dědění z části ze závěti a z části ze zákona. Dědicem ze závěti nemusí být bezpodmínečně pouze fyzická osoba, ale může se jednat také o osobu právnickou či stát, který má zde postavení dědice a nenabývá majetek jako odúmrtí.

Závěť je silnějším dědickým titulem, tudíž je možné, aby právě závěť změnila zákonnou dědickou posloupnost upravenou v občanském zákoníku, neboť ustanovení, která v občanském zákoníku upravují dědické skupiny, nejsou kogentní povahy a jsou použitelná pouze, pokud zůstavitel za svého života platnou závětí či listinou o vydědění nerozhodne jinak.

V případě, kdy zůstavitel holduje nadměrnému požívání alkoholu a byl kvůli tomu omezen ve svéprávnosti, smí v závěti rozhodnout jen o polovině pozůstalosti. Nově je platná i taková závěť, ve které zůstavitel zapomene uvést datum. Zůstavitel má dle zásady testovací volnosti vyjádřit v závěti svou vůli a má tedy právo povolát k dědění i jiné osoby, než jeho zákonné dědice. Ovšem je v tomto jednání omezen institutem neopominutelných dědiců, kterými jsou výlučně potomci zůstavitele, a to nejen v prvním stupni, tedy jeho děti, ale i ve stupni druhém či dalším.

Formální náležitosti závěti

Platná závěť musí obsahovat nejen obsahové náležitosti (podrobněji viz níže), ale také náležitosti formální.

Rozlišují se dva typy formálních náležitostí závěti. Ty, které platí pro všechny formy závěti – tedy obecné náležitosti a speciální neboli ty, které platí pouze pro určitou formu závěti.

Mezi obecné formálními náležitostmi závěti patří výslovný projev zůstavitelovy vůle, písemná forma a uvedení data (tzn. dne, měsíce a roku), kdy byla závěť podepsána. Vůle vyjádřená v závěti musí být určitá a srozumitelná. Konkludentní projev vůle nepřichází v tomto případě v úvahu stejně jako opomenutí.

Nově je možné zřídit závěť tak zvané s úlevami a pouze v této podobě není písemná forma vyžadována. Rozlišujeme tedy formy závěti podle toho, zda je závěť sepsána vlastní rukou zůstavitele (tedy holografní), či je sepsána jiným způsobem, nikoli rukou zůstavitele (allografní), či byla závěť pořízena formou notářského zápisu. Za zvláštní formu závěti lze považovat závěť se třemi svědky úkonu určenou pro zvláštní okruh osob, které nemohou číst nebo psát. A již zmíněná závěť s úlevami, která je označovaná za tzv. privilegovanou závěť. Druhy privilegovaných závětí jsou rozebrány v § 1542 až § 1549, což bylo velice žádoucím krokem, jelikož byly vyloučeny občanským zákoníkem z roku 1950. Dnešní úprava je daleko propracovanější, než tomu bylo v ABGB. Vystává ovšem otázka, zda by

tato problematika neměla být naopak zjednodušena, zvláště když se jedná o závěti pořizované při mimořádných okolnostech, kdy její účastníci nebudou mít čas ani možnosti nastudovat nutné náležitosti pro platnost těchto testamentů.

Nově jsou tak v občanském zákoníku upraveny úlevy při pořizování závěti pro zůstavitele, jenž se ocitne pro nenadálou událost v patrném nebezpečí života. Tyto úlevy se vztahují ke třem zvláštním situacím, především ocitne-li se člověk v místě, kde je v ohrožení života v důsledku mimořádné události, která ochromuje společenský styk mezi lidmi (§ 1542). V tomto případě je možné pořídit veřejnou závěť před starostou obce (§ 1543), na jejímž území se zůstavitel nalézá, potažmo jinou pověřenou úřední osobou, za přítomnosti dvou svědků, a soukromou závěť ústně před dvěma svědky. Tímto se vrací ústní forma závěti do naší úpravy, i když jenom v privilegované podobě.

Dále je možné zřídit závěť na palubě námořního plavidla nebo na palubě letadla jako veřejnou listinu před kapitánem nebo prvním důstojníkem za přítomnosti dvou svědků (§ 1544). K takovému pořízení musí mít pořizovatel vážný důvod, jinak má kapitán právo odmítnout jeho vyhotovení. Kapitánova nečinnost v tomto ohledu však nevede k popření platnosti závěti. A konečně v poslední privilegované formě závěti se jedná o úlevy pro vojenské osoby poskytované v případě války a podobných vojenských operací (§ 1545). Tuto závěť sepisuje za účasti dvou svědků důstojník ve formě veřejné listiny, ale to jen za předpokladu, že pořizovatel nemá možnost se obrátit na notáře, jinak se uplatní postup jako u testamentu námořního v souvislosti s existencí vážného důvodu. Poskytované úlevy se vztahují také ke svědkům, kterými mohou být i osoby starší 15 let nebo osoby částečně zbavené svéprávnosti, pokud jsou způsobilé věrohodně popsat skutečnosti významné pro platnost závěti. Ustanovení § 1548 odst. b) pamatuje na situaci, byla-li závěť pořízena s úlevami, není její platnosti na újmu, že ji zůstavitel nebo svědek nepodepsal proto, že nemohl psát, nebo pro jinou závažnou překážku, je-li to v listině výslovně uvedeno.

Protože privilegovaná závěť přichází v úvahu jen v mimořádných situacích, je její platnost omezena na dobu dvou týdnů pokud jde o § 1542 a lhůtu tří měsíců dle § 1543, 1544 a 1545 od konce mimořádné události s výjimkou, že zůstavitel nebyl schopen od konce této lhůty až do své smrti pořídit závěť ve standardní formě.

Závěť nesmí svým obsahem odporovat zákonu, nesmí zákon obcházet nebo se přičít dobrým mravům. Občanský zákoník staví právní sílu závěti až za dědickou smlouvou, když v § 1476 deklaruje, že se dědí na základě dědické smlouvy, ze závěti nebo ze zákona

a je možné, aby tyto důvody působily vedle sebe. Avšak sepsání závěti jako způsobu pořízení pro případ smrti, lze v praxi předpokládat četnější frekvenci použití. V české (ale i slovenské) právní úpravě má tento institut pořád silné postavení. Proto je problematika závěti obsažena v ustanoveních před dědickou smlouvou.

Existující platná závěť pořizovateli nebrání, aby se svým majetkem nakládal tak, jak uzná za vhodné. Jeho nástupci zdědí pouze majetek, jenž zůstane po smrti zůstavitele. Závěť má jedinečný charakter, její pořizovatel ji může kdykoliv změnit nebo zrušit. Z toho důvodu jsou s její platnou existencí a platnými účinky pro budoucnost, spojeny určité předpoklady, a to náležitost osoby, náležitost vůle, náležitost projevu vůle a náležitost obsahu a předmětu závěti. A právě pro případ měnění či sepisování nových závětí je nutné uvádět přesné datum. Způsob, jakým má být v závěti uvedeno, není zákonem upraven. Může tak být v podobě slovní nebo číselné; vždy je však podmínkou, aby sestával ze všech tří prvků (tzn., aby byl uveden den příslušného kalendářního měsíce, měsíc, kalendářní rok). Jiným způsobem uvedený „datový“ údaj o podpisu závěti by zpříčinil její neplatnost. Označení přesného data na závěti je podstatné především proto, aby bylo možné snadno určit, která závěť je pozdější, a také pro zjištění, zda pořizovatel závěti byl v době sepisování závěti způsobilý k tomuto právnímu úkonu. K této problematice lze z příslušné judikatury uvést: ...údaj o datu podpisu závěti, uvedený v listině o ověření pravosti podpisu závěti, nemůže nahradit chybějící datum v samotném textu závěti, ani nemůže opravit datum, uvedené v textu závěti, které není datem, kdy byla závěť skutečně podepsána. Podpis musí být umístěn na úplném konci závěti; to neplatí o umístění data¹⁴. Závěť je také možné podepsat uměleckým jménem nebo pseudonymem, ovšem nutné je, aby byl zůstavitel pod tímto označením ve společnosti znám.¹⁵

Typy závěti

Občanský zákoník navazuje na původní právní úpravu a rozlišuje závěti pořízené soukromou a veřejnou listinou. Závěť vyžaduje písemnou formu, ledaže by byla pořízena s úlevami. K soukromě pořizovaným formám závěti patří závěť napsaná vlastní rukou neboli holografní (§ 1533), dále závěť napsaná jinými prostředky než vlastní rukou označovaná jako allografní (§ 1534) a závěť sepsaná před svědky v případě, že pořizovatelem je osoba

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004. Právní rozhledy, 2005, č. 18, str. 683 a násl. Dtto odkaz 53.

¹⁵ MIKEŠ, J. – MUZIKÁŘ, L.: *Dědické právo*, Linde, Praha, 2003, s. 89.

nevidomá nebo se smyslovým postižením (§ 1535-1536). Závěti pořizovanou veřejnou listinou je závěť sepsaná formou notářského zápisu a dále tzv. privilegované závěti – závěti pořizované s úlevami, kde zákon klade nižší formální nároky na pořízení závěti, například zůstavitel nemusí sám sepisovat žádnou listinu, které jsou sepsané starostou obce (tzv. Dorf testament¹⁶), velitelem námořního plavidla nebo letadla, či velitelem vojenské jednotky České republiky.

Holografní závěť

Předpokladem pro pořízení této závěti je skutečnost, že pořizovatel umí psát. Holografní závěť musí být dle § 1533 celá sepsaná a podepsaná vlastní rukou pořizovatele – jedná se o závěť pořízenou soukromou listinou. Může být sepsaná různými psacími potřebami jako například obyčejnou tužkou, propisovací tužkou, inkoustovým perem či olejovými barvami, může být na běžném nebo ozdobném papíře, nebo i jakémkoliv jiném materiálu, jenž je způsobilý uchovat rukopis. Ačkoliv se závěť řídí českým právem, nemusí nutně být napsána v českém jazyce. Může být pořízena v jakémkoliv existujícím cizím jazyce. Dokonce ani samotná vnější podoba závěti není podstatná. Závěť může být sepsána jako čistě formální listina, která je jako závěť označena, ale s ohledem na výše uvedené může mít účinky závěti i dopis, na základě kterého jeho autor povolává adresáta k dědictví. Nicméně nutností nejen u tohoto druhu závěti je také uvedení dne, měsíce a roku, kdy byla podepsána, což je důležité v případě, že by zůstavitel zanechal více než jednu závěť.

Holografní závěť má oproti ostatním typům závěti různé výhody, ale také nevýhody. Jednoznačnou výhodou ručně psané závěti je její jednoduchost, minimální náklady, relativně vysoká autentičnost a s ní související obtížnější možnost jejího padělání. Nevýhodou této závěti je paradoxně to, že její pořízení je tak snadné, jelikož právě tato skutečnost může člověka svádět, aby závěť pořídil v momentálním návalu emocí a bez řádného uvážení, které si takto významný právní úkon zaslouží. Další relativně značnou nevýhodou pro právní laiky u této formy závěti lze považovat i správné určení obsahu závěti. Řádná formulace obsahu závěti tak, aby odpovídala přesně opravdové vůli, bývá

---

¹⁶ Dorf testament neboli vesnický testament sepisovaný před starostou obce je zamyšlen zejména pro malé obce, např. horské vesnice, v kterých může dojít k mimořádným událostem, které omezí pořizovací volnost zůstavitele (zavalení obce lavinou). Inspiraci se stal zejména německy občansky

pro laiky tím největším problémem. Jedná se např. o ty situace, kdy pořizovatel závěti povolává dědice k dědění rodinného domu včetně „příslušenství“, aniž by přesně chápal právní význam pojmu „příslušenství“, nebo pokud dědice povolá k dědění všech „movitých a nemovitých věcí“, ani by si uvědomoval, že tím ovšem nevyčerpal veškerou svou majetkovou sféru (např. majetkové hodnoty jiného druhu). Z tohoto důvodu je spíše u laiků vhodnější, aby složitější závěti byly sepsány formou notářského zápisu.

Allografní závěť

Allografní závěť je závěť sepsaná jinak než vlastní rukou. Taková závěť musí být vlastnoručně podepsána a její pořizovatel musí před dvěma svědky současně přítomnými projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědkové musí na listinu připojit své podpisy a to pod samotný text listiny.¹⁷ Závěť může být sepsána jakýmkoliv jiným způsobem než vlastní rukou zůstavitele. V dnešní době se jedná nejčastěji o závěť napsanou na počítači, ale může být sepsána i na psacím stroji nebo i nějakou jinou osobou. Touto jinou osobou může být svědek závěti, ale dokonce i ten, kdo je závětí povolán k dědění. Ovšem nutno podotknout, že ten, kdo je závětí povolán k dědění, nemůže být zároveň svědkem závěti, stejně tak jako jím nemůže podle § 1540 být osoba dědici nebo odkazovníkovi blízká, ani zaměstnanec dědice nebo odkazovníka.

Občanský zákoník definuje svědka v § 1539 negativním vymezením, kde je stanoveno, že svědkem nemůže být osoba nespolečenská, ani osoba, která není znalá jazyka, nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí. V případě, že by svědkem závěti byla osoba blízká některému ze závětí povolaných dědiců, je závěť neplatná jen v té části, kde bylo pořízeno ve prospěch tohoto závětního dědice. Části závěti týkající se pořízení ve prospěch jiných dědiců, jsou platné.¹⁸

Hlavním posláním svědka je potvrzení totožnosti pořizovatele a jeho prohlášení o závěti jako jeho poslední vůli, nemusí však znát obsah posledního pořízení. Dále je mu doporučováno, aby ke svému podpisu na listině přidal doložku „jako svědek“, která by prokazovala jeho postavení. Nejedná se však o povinnou náležitost, jejíž neuvedení by

---

¹⁷ viz. § 1534 zák. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník*, v platném znění

¹⁸ srov. Usnesení Městského soudu v Praze čj. 24 Co 328/99-55 z 30. 11. 1999

způsobilo neplatnost závěti samé. Svědkům je stanovena zákonná povinnost mlčenlivosti o obsahu poslední vůle zůstavitele (ustanovení § 1550 NOZ).

Dva svědci, kteří jsou pod sankcí neplatnosti vyžadováni, nemusí být přítomni sepsání závěti, ale při výslovném projevu zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Důležité je to, že se musí jednat o výslovný projev vůle, což znamená, že pouhý konkludentní projev vůle (např. pokynutí rukou nebo pokývnutí hlavou na položenou otázku) je pro tento účel nedostatečný.

Výhody allografní závěti jsou velmi podobné výhodám závěti holografní. Jde především o stále ještě relativní jednoduchost jejího pořízení, ačkoliv obligatorní přítomnost dvou svědků její pořízení oproti závěti holografní ztěžuje, a téměř nulové náklady s ní související. Její nevýhody jsou taktéž velice podobné nevýhodám závěti holografní. Zejména v tom, že pořízení allografní závěti je natolik jednoduché, že může být negativně ovlivněno momentálním duševním stavem zůstavitele, i když nutnost zajistit dva svědky, dává zůstaviteli dodatečný čas, aby svá rozhodnutí ještě řádně zvážil. Další velice významná nevýhoda, která byla popsána i u závěti holografní, spočívá v možných obtížích právních laiků při formulování obsahu závěti tak, aby přesně odpovídala jeho opravdové vůli. V tomto ohledu to, co bylo napsáno u závěti holografní, platí i u závěti allografní.

Závěť se třemi svědky úkonu

Závěť se třemi svědky úkonu podle § 1535 občanského zákoníku je vlastně zvláštní formou allografní závěti, jelikož i v tomto případě je závěť sepsána jiným způsobem než vlastní rukou zůstavitele. Do českého práva byla tato forma závěti zavedena proto, aby i osoby, které neumí nebo nemohou číst či psát, avšak jiné zákonem stanovené náležitosti pořizovatele závěti (věk, plná způsobilost k právním úkonům) splňují, nebyly omezeny na možnosti pořízení soukromé závěti pro případ své smrti o svém majetku. Osoby, které nemohou nebo neumí číst či psát mají vedle této možnosti pořízení závěti ještě další možnost, a to pořídit pro případ své smrti závěť ve formě notářského zápisu.

Pro pořízení této formy závěti je třeba čtyř okruhů osob - zůstavitel, pisatel, předčítatel a svědci. Pisatel i předčítatel mohou být zároveň svědky, ale pisatel nemůže být zároveň předčítatel. Takové opatření je důvodem k zajištění větší jistoty, že napsaný text bude zůstavitelova opravdová vůle a nebude případně pisatelem jakkoliv ovlivněna. Existence zdravotního nebo jiného postižení, které zůstaviteli znemožňuje číst nebo psát, je

podmínkou pro možné uplatnění této formy závěti.¹⁹ Závěť může být napsána rukou pisatele, nebo prostřednictvím technických zařízení (počítače, psacího stroje). Svědci tohoto úkonu musí mít plnou způsobilost k právním úkonům a nesmí být neslyšící, nevidomí či němí a musí znát jazyk, ve kterém je projev vůle činěn. Svědky nemohou být povolány osoby, jež mají být podle pořizované závěti nebo podle zákona povolány za dědice, a ani osoby jim blízké.

Po sepsání závěti pisatelem musí být předčítatelem před zůstavitelem a ostatními svědky přečtena. Následně musí zůstavitel před svědky potvrdit, že listina obsahuje jeho poslední svobodnou vůli s tím, že způsob, jakým zůstavitel tuto skutečnost potvrdil, musí být v listině uveden a popsán. Dále musí být v listině také uvedeno, kdo závěť napsal, kdo ji nahlas přečetl a též i skutečnost, že zůstavitel nemůže číst či psát. Svědci se musí pod text listiny vlastnoručně podepsat. Důležitá a podstatná je nepřetržitá přítomnost celému procesu utváření závěti všech tří svědků, pisatele i předčítatele, nejsou-li zároveň svědky. Smyslem přítomnosti všech tří svědků při celém procesu utváření závěti je snaha vyvážit oslabenou pozici zůstavitele při pořizování této formy závěti.

Závěť ve formě notářského zápisu

Notářský zápis (jeho stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření) je veřejnou listinou, pokud splňuje náležitosti stanovené zvláštním právním předpisem, kterým je v daném případě zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

O závěti ve formě notářského zápisu jako veřejné listině tak platí, že při dokazování potvrzují pravdivost toho, co je v nich potvrzeno, není-li dokázán opak.²⁰

Notář může odmítnout sepsání závěti pořizovatele jen ve dvou případech, pokud by sepsání takové závěti odporovalo právním předpisům nebo pokud by pořizovatel odmítl složit notáři na tento úkon přiměřenou zálohu. Tak jako může notář sepsání závěti z uvedených důvodů odmítnout, tak může být notář nebo jeho spolupracovníci ze sepsání této listiny vyloučeni. Mezi nejčastější důvody tohoto vyloučení patří jejich účastenství na věci ať již přímo či jako osoby blízké dědicům. Všichni, kdo se na sepsování závěti

---

¹⁹ srov. Rozhodnutí 21 Cdo 2203/2006 Nejvyššího soudu ČR, uveřejněné v Soudní judikatuře č. 2/2007 pod č. 79

²⁰ Viz § 134 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

podíleli, tedy notář a také pracovníci jeho notářské kanceláře jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech souvisejících s tímto úkonem.

Tato forma závěti představuje alternativu ke všem výše uvedeným formám závěti. Obligatorní a jedinou možností je ale v případech, kdy o svém majetku pro případ smrti pořizuje nezletilá osoba starší 15 let a plně způsobilou k právním úkonům, dále pokud zůstavitel závěti zřizuje nadaci nebo nadační fond a u závěti pořízené osobou němou, která nemůže číst a psát.

Závěť pořízená ve formě notářského zápisu má ve srovnání s holografní i allografní závětí výhodu v tom, že jej sepisuje kvalifikovaný notář, tedy osoba k takovému úkonu nejkompetentnější, čímž lze obecně vyloučit neplatnost závěti z formálních i obsahových důvodů.

Obsahové náležitosti závěti

Nejpodstatnější obsahovou náležitostí závěti, bez které by o závěti vůbec nemohla být řeč, je určení dědiců. Jelikož smyslem každé závěti je právě stanovení dědice. Pořizovatel je ze zákona povinen určit své nástupce pozitivně. Není tedy možné pořídit tzv. negativní závěť, čímž se rozumí takový projev vůle, kterým zůstavitel vylučuje dědické nástupnictví, neboť takového výsledku je možné dosáhnout i pozitivní závětí. A to například pořízením listiny o vydědění v případě zákonných dědiců či pořízením nové závěti, jejím odvoláním nebo zničením v případě dědiců povoláných dřívější závětí.

Pokud je závětí povoláno vícero dědiců, může zůstavitel stanovit jejich podíly v poměru k celému dědictví. Obvykle se toto řeší zlomkem nebo procentem. Mimo to může zůstavitel dědice povolat k jednotlivým věcem nebo právům či jiným majetkovým hodnotám, které dědictví tvoří. V případě, že pořizovatel závěti opomene určit jednotlivým dědicům jejich podíly, má se za to, že tyto podíly jsou stejné. Všichni tedy dědí rovným dílem. Tímto určením v závěti, kdy pořizovatel povolá jednotlivé dědice k jednotlivým věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám vyjadřuje svoji představu o tom, jak by mělo být dědictví vypořádáno způsobem, jenž by nevedl k neshodám mezi dědici a vytvoření vzájemných problematických spoluvlastnických vztahů. Takto projevená vůle pořizovatele by se jistě měla respektovat, ovšem praxe podpořená judikaturou závětí povolaným dědicům umožňuje v rámci dědického řízení o vypořádání dědictví dohodnout se i jiným způsobem, který může být i v rozporu se zůstavitelem projevenou vůlí.

Výklad závěti

Výklad závěti bývá v některých případech dosti komplikovaným úkolem ať už pro soudního komisaře v jeho činnosti zejména při zjištění jejího obsahu, tak též pro soudce v případě soudního sporu ohledně takovéto závěti, a to především jedná-li se o závěť sepsanou vlastní rukou pořizovatele, protože ten nemusí mít vždy právní povědomí o předepsaných náležitostech takovéto závěti.

Během výkladu závěti by měl být kladen důraz na co možná nejširší pochopení a naplnění zůstavitelova posledního přání uvedeného v jeho závěti.

Z judikatury vyplývá, pokud zůstavitel v závěti použije pojem „*veškerý majetek*“ nebo případně „*veškerý svůj majetek*“, popřípadě užije-li výrok „*všechn hmotný a nehmotný majetek*“, je tím myšlen veškerý majetek, jenž je v bytě zůstavitele, včetně vkladních knížek, obchodních podílů apod.²¹

Například může nastat problém v případě nedostatečné určitosti osoby dědice. Pokud je možné dědice dostatečně určit za pomoci údajů obsažených v závěti, nelze jejich označení považovat za neurčitě. „*Jestliže zůstavitel ustanoví ve své závěti dědici svého majetku "synovce, neteře a sestry", pak je jednoznačně určitelné, kdo jimi byli v době smrti zůstavitele a že závětními dědici zůstavitele jsou všichni, tj. jeho sestry, synovci a neteře ve vlastním příbuzenském vztahu.*“²²

Dovětek

Dovětek je jako další institut nově zařazen do občanského zákoníku. Na rozdíl od závěti a dědické smlouvy se neustanovuje dědic, ale činí se jiná opatření, a to zřízení odkazu, kdy se dědic či odkazovník zatíží příkazem, omezí podmínkou apod.

Zůstavitel zřídí odkaz tak, že v pořízení pro případ smrti, zpravidla právě v dovětku, nařídí určité osobě, vydání předmětu odkazu odkazovníku. V případě, kdy má někdo dostat z pozůstalosti jednotlivou věc, nelze hovořit o dědictví, ale o odkaz. Osoba, jež je oprávněná z odkazu, se označuje jako odkazovník. Odkazovník není dědicem, a z toho

---

²¹ rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 7. 1977, 4 Cz 22/77 publikovaného pod č. 44/1979 sb. rozh. a SRNS 1182/2002

²² rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 28. 2. 1990, 4 Cz 8/90 publikovaného pod č. 54/1991 sb. rozh.

důvodu není účastníkem řízení o pozůstalosti. Vůči dědici je odkazovník v pozici věřitele a své právo může uplatnit mimo řízení o pozůstalosti. Odkazovník se na rozdíl od dědice nepodílí na úhradě zůstavitelových dluhů.

Dědická smlouva

Dědická smlouva, jako další z dědických titulů, byla do našeho právního řádu navracena po více jak 60 letech, od doby, kdy ji občanský zákoník z roku 1950 vyloučil. Nyní je její definice přesně vymezena v § 1582 takto: „ (1) *Dědickou smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá. (2) Dědická smlouva vyžaduje formu veřejné listiny.*“ Jelikož jde o smlouvu, platí, že jde o dvoustranný právní úkon. Takto ustanovený dědic má ovšem právo dědictví odmítnout.

Podstatný rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou nastává ve chvíli, kdy by chtěl zůstavitel tuto smlouvu změnit, doplnit či zrušit. Jelikož by takovéto jednání nemohl činit jednostranně, tento fakt dává předpokládaným dědicům vyšší jistotu, že se opravdu jednou stanou vlastníky konkrétního předmětu smlouvy. Jde o právní úkon, který vyvolává své právní účinky do budoucna, tedy po smrti zůstavitele. Dědická smlouva žádným způsobem neomezuje zůstavitele v nakládání s majetkem za jeho života. Učinil-li by zůstavitel další pořízení pro případ své smrti nebo například uzavřel darovací smlouvu, jež by byla v rozporu s dědickou smlouvou, měl by smluvní dědic možnost dovolat se neúčinnosti takovýchto jednání.

Aby byla dědická smlouva platná, je vyžadována forma veřejné listiny, v opačném případě by se na ni pohlíželo jako na závěť. Smlouva může být uzavřena osobně smluvními stranami, pouze zletilým zůstavitelem, který je plně svéprávný, ačkoli občanský zákoník zná v § 1585 výjimky, nikoli v zastoupení. Zákon dále ukládá, že dědická smlouva nesmí být pořízena o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná. Zůstavitel tak získává svobodu rozhodnout o této části jmění v závěti. Je možné, aby existovalo i více dědických smluv vedle sebe, avšak každá se může týkat pouze jednoho smluvního dědice.

Občanský zákoník v § 1591 dále pamatuje i na možnost, kdy by dědická smlouva byla pro nedostatek formy, nebo pro nesplnění podmínek dané tímto zákonem platná. V takovémto případě by se na ni pohlíželo jako na závěť, ovšem pouze za předpokladu, že by obsahovala veškeré náležitosti závěti.

Zvláštní ustanovení dědické smlouvy se týká její uzavírání mezi manželi (§ 1592-1593). Uzavřít ji mohou i snoubenci, kteří se rozhodli uzavřít manželství, avšak tato smlouva nabyde účinnosti až po uzavření manželství. Rozvod manželství neznamena zrušení práv a povinností dané dědickou smlouvou, pokud však dědická smlouva nestanoví něco jiného. Avšak na návrh některého z manželů, může soud rozhodnout o jejím zrušení. Soud však návrhu nevyhoví, pokud směřuje proti tomu, kdo nezapříčinil rozvrat manželství a s rozvodem nesouhlasil.

5. Dědické řízení v ČR

Stát prostřednictvím soudu - pověřeného notáře kvalifikovaným způsobem zajišťuje právní nástupce zemřelé osoby. Dále zjišťuje rozsah jejího majetku a dluhů, koná potřebná opatření a své závěry deklaruje v rozhodnutí, jež je veřejnou listinou. Dědické řízení je zvláštním druhem občanskoprávního řízení a od jiných občansko-správních řízení se liší m. j. uplatněním „zásady neverejnosti“. V letech 1955 – 1992 bylo zvláštním orgánem státní notářství, od 1. ledna 1993 byla svěřena pravomoc v dědických věcech soudu. Na základě toho, že notáři mají zkušenosti s dědickým řízením, byl do naší právní úpravy začleněn institut tzv. „soudního komisariátu“, kdy soud pověří notáře, aby jako soudní komisař za odměnu provedl úkony v dědickém řízení. *„Dnem 1. 1. 1993 došlo k privatizaci notářství, notáři přestali být státními zaměstnanci, a agenda dědického řízení přešla na soudy.“²³*

Dědické řízení má dvě základní funkce. První je funkce „legitimační“ sledující zjištění dědiců jako právních nástupců zůstavitele. Jde o funkci významnou a nezastupitelnou, jelikož okruh dědiců je v dědickém řízení zásadně zjišťován s konečnou platností. Druhou funkcí je funkce „majetková“, jež je méně významná a spolehlivá. V průběhu dědického řízení je zjišťován majetek a dluhy zůstavitele, ale toto zjišťování není vždy konečné a úplné. S touto situací počítá také právní úprava, která např. umožňuje dodatečné projednání dědictví, pokud se po pravomocném skončení dědického řízení objeví další majetek zůstavitele (§ 193 zákona č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních).

---

²³ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. Dědické právo v teorii a praxi. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 155-156 s. Praktik (Leges).

5.1 Zahájení řízení

Soud zahajuje dědické řízení dle § 138 zákona č. 292/2013 buďto na návrh pokud je z něho patrné, že si navrhovatel činí nárok na pozůstalost jako dědic, nebo bez návrhu, kdy soud toto řízení započne usnesením, které není nutné doručovat, jakmile se dozví, že fyzická osoba zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou, ledaže by bylo již zahájeno na návrh. Úmrtí fyzické osoby (prohlášení za mrtvého) se zapisuje do knihy úmrtí, kterou vede obecní úřad pověřený k vedení matriky. Tento orgán po zápisu oznámí úmrtí ve svém matričním obvodu, a to soudu příslušnému k projednání dědictví. Dědické řízení je vedeno příslušným soudem. Věcně příslušným soudem k řízení o dědictví jsou v prvním stupni okresní soudy (a jim odpovídající obvodní soudy v hl. m. Praze a městský soud v Brně).²⁴

V případě kdy je řízení zahájeno na návrh, dnem zahájení je doručení tohoto návrhu soudu. Řízení zahájené bez návrhu, započne dnem vydání usnesení, podle něhož se řízení zahajuje. Po zahájení řízení, soud pověří notáře, aby za odměnu jako soudní komisař, provedl úkony v dědickém řízení a současně mu postoupí spis.

Výkon funkce správce dědictví je úplatný. Odměnu správce dědictví upravuje vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví, ve znění pozdějších předpisů. Výše odměny notáře se stanoví podle sazby odměny za úkon nebo úhrn úkonů notářské činnosti určené pevnou částkou nebo procentuálně z hodnoty předmětu úkonu (tzv. „tarifní hodnota“).

5.2 Zastavení řízení

Na podkladě výsledků předběžného šetření, může být řízení zastaveno (např. zůstavitel nezanechal žádný majetek, nebo zanechal majetek nepatrný). Vypraviteli pohřbu vydá soud majetek nepatrné hodnoty a řízení zastaví. V praxi mohou vzniknout případy, kdy zůstavitel zanechá nepatrný majetek, který ale ve skutečnosti nemá malou hodnotu. V případě, že se následně tato skutečnost prokáže, pak se tento majetek musí projednat v dodatečném dědickém řízení. Proti usnesení o zastavení řízení se nelze odvolat. Toto usnesení není nutné doručovat, jelikož usnesení nemá pro osobu, která se postarala o pohřeb zůstavitele v podstatě žádný význam. Nicméně se většinou ale usnesení doručuje, neboť se v něm současně rozhoduje o odměně notáře, což lze napadnout odvoláním.

---

²⁴ KUČERA, R. Dědictví. Praha: LINDE PRAHA, a. s., 2001. ISBN 80-7201-271-1, str. 21

5.3 Zjišťování dědiců

Pokud nebylo dědické řízení zastaveno, započne soud (soudní komisař) s vlastním projednáním dědictví. Za tímto účelem zjišťuje skutečné dědice zůstavitele, k čemuž využívá protokol z předběžného šetření, dotazy v evidenci obyvatel, výslech účastníků dědického řízení nebo také vyhlášku, jde-li o dědice neznámého pobytu. Nežijí-li již dědicové zůstavitele, musí být zjištěni jejich nástupci. Soudní komisař musí vyrozumět všechny osoby, které lze důvodně považovat za dědice zůstavitele, o jejich dědickém právu a o možnosti dědictví odmítnout, dále je musí informovat o náležitostech a účincích odmítnutí dědictví, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne vyrozumění. Na tři měsíce je tato lhůta prodloužena v případě, kdy má dědic jediné bydliště v zahraničí. A dále § 1487 občanského zákoníku stanoví, že existují-li pro to důležité důvody, soud dědici lhůtu k odmítnutí dědictví přiměřeně prodlouží. Marným uplynutím této lhůty, právo odmítnout dědictví zaniká.

Vyrozumění o dědickém právu, možnosti a účincích odmítnutí dědictví doručí soudní komisař do vlastních rukou, případně uvede do protokolu, že vyrozumění bylo ústní. Zvláštním způsobem vyrozumění je vyhláška soudu ve formě usnesení, ve které soud vyzývá např. dědice neznámého pobytu, aby o sobě v určené době dal vědět.

Odmítnutí dědictví je konečné, a to i v případě, kdy vyšlo najevo další dědictví, o kterém bylo zahájeno dodatečné dědické řízení.

5.4 Osoby zúčastněné v řízení

Mezi účastníky dědického řízení řadí zákon č. 292/2013 Sb. v § 110 především ty, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici a pokud nedědí žádný dědic, ani podle dědické smlouvy nebo závěti, ani podle zákonné dědické posloupnosti, pak se na stát hledí jako by byl zákonný dědic, je účastníkem pouze stát. Dále je účastníkem řízení ten, kdo se postaral o pohřeb zůstavitele v případě, bylo-li řízení o pozůstalosti zastaveno, protože zůstavitel nezanechal žádný majetek, nebo protože zanechal majetek bez hodnoty či jen majetek nepatrné hodnoty. Vypravitel pohřbu musí ovšem souhlasit s vydáním nepatrného majetku. Majetek jen proto, že vypravil pohřeb, převzít nemusí. Nesouhlasí-li s vydáním tohoto majetku, nestane se účastníkem dědického řízení.

Soudy

Od 1. ledna 1993 spadá dědické řízení do pravomoci civilních soudů, kdy v prvním stupni jsou věcně příslušné okresní soudy (v Praze obvodní soudy, v Brně vykonává působnost okresního soudu Městský soud v Brně). Samosoudce rozhoduje v prvním stupni dědického řízení. Naopak v odvolacím řízení, které se uskutečňuje před krajskými soudy (před Městským soudem v Praze), jedná a rozhoduje senát. V dědickém řízení se na rozhodovací činnosti podílejí i další osoby, kterými jsou vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci či justiční čekatelé, a to v souladu s příslušnými zvláštními právními předpisy. Přes skutečnost, že řízení o dědictví patří do pravomoci soudů, vykonává řadu úkonů notář jako soudní komisař.

V § 98 zákona o zvláštních řízeních soudních je určena místní příslušnost soudů. Pro řízení o pozůstalosti je v největším počtu případů příslušný soud, v jehož obvodu měl zůstavitel v době smrti evidováno místo trvalého bydliště. Pokud hrozí nebezpečí z prodlení, může správce pozůstalosti pověřit kterýkoli soud věcně příslušným pro řízení o pozůstalosti.

Notáři

Notáře a notářskou činnost upravuje zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

„Notář je jako soudní komisař pověřen soudem k vyřízení pozůstalosti. Je to jediný případ, kdy si pro notářskou službu nemůžete notáře vybrat. Notáři je vyřízení pozůstalosti přiděleno soudem podle předem stanoveného rozvrhu, a to z důvodu nestrannosti a objektivit soudního rozhodování.“²⁵

V § 101 je upraveno pověření – určení, který notář bude pověřen provedením úkonů jako soudní komisař. Toto je dané na základě vydaného návrhu příslušnou notářskou komorou, o kterém rozhodne předseda krajského soudu na období kalendářního roku. O pověření notáře soud rozhodne po zahájení řízení usnesením, které není třeba doručovat.

---

²⁵ Notářská komora České republiky [online] [cit. 11. 1. 2015] Dostupné z: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=dedictvi>

5.5 Zjišťování majetku a dluhů

To, co patří mezi aktiva a pasiva pozůstalosti, řeší zákon č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních v ustanovení § 171. Mezi aktiva řadí veškerý majetek, který zůstavitel vlastnil v den své smrti, ale také pohledávky a majetková práva, která sice vznikla až po jeho smrti, avšak mají původ v právních skutečnostech, které nastaly za jeho života, a která by mu bez dalšího patřila, kdyby nezemřel. A dále právo na vypořádání společného jmění, které bylo zrušeno, zaniklo nebo bylo zúženo ještě za života zůstavitele a doposud nebylo vypořádáno.

Dále toto ustanovení určuje, co tvoří pasiva pozůstalosti, těmi jsou dluhy zůstavitele, které měl v době smrti, jakožto i dluhy mající původ v právních skutečnostech, z nichž by měl zůstavitel plnit, nezabránila-li by mu v tom smrt. A dále mezi pasiva patří náklady na zůstavitelův pohřeb či náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, o kterých zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele nebo že se hradí z pozůstalosti, popřípadě že jsou pasivem pozůstalosti.

Soudní komisař přikročí k vlastnímu projednání dědictví ve chvíli, kdy v rámci předběžného šetření vyjde najevo, že zůstavitel zanechal větší majetek. Mimo zjišťování okruhu dědiců zjišťuje soudní komisař také majetek a dluhy zůstavitele. Při stanovování rozsahu a ceny majetku a existence dluhů zůstavitele, vychází zejména z výsledků předběžného šetření, především z údajů protokolu o předběžném šetření, jenž může být konečným podkladem pro další řízení a vydání rozhodnutí, např. pokud zůstavitel zanechal pouze hotovost. Zůstavitelovy dluhy zjišťuje soudní komisař nejčastěji dotazem u známých věřitelů, případně na návrh dědiců vydá soud usnesení, ve kterém vyzve věřitele, aby mu své pohledávky oznámili ve stanovené lhůtě. Mezi pasiva patří dluhy, které smrtí zůstavitele nezanikly.

Podle původní právní úpravy se dluhy hradily pouze do výše majetku nabytého dědictvím. Nyní přechází na dědice dluhy v plné výši, čímž se posiluje pozice případných věřitelů. Dědic musí nově uhradit všechny dluhy zůstavitele, a to i nad rozsah nabytého dědictví, tedy např. ze svého majetku.

Jedinou možnou obranou proti této povinnosti je, kromě odmítnutí celého dědictví, tzv. výhrada soupisu pozůstalosti. Tu musí dědic podle § 1675 OZ uplatnit do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl. Kdo si nevyhradí soupis pozůstalosti, nebo prohlásí, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si soupis vyhradit dodatečně.

Toto zjištění zůstavitelova majetku a dluhů je podkladem pro soupis aktiv a pasiv dědictví, dále pro určení ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví. Na základě zjištění majetku a dluhů zůstavitele soudní komisař provede soupis aktiv a pasiv dědictví (zpravidla do protokolu o jednání), který je vždy součástí dědického spisu. Na podkladě provedeného soupisu aktiv a pasiv dědictví, vydá soud usnesení, kterým určí obvyklou cenu majetku, výši dluhů a čistou hodnotu dědictví, či výši jeho předlužení v době smrti zůstavitele.

Z výše uvedeného se zdá, že se v případě vyhrazení soupisu pozůstalosti se pro věřitele oproti dnešnímu stavu nic nemění, ovšem v případě, kdy dědic vědomě neuvede do soupisu pozůstalosti některé předměty a věřiteli se podaří jejich existenci prokázat, přestane pro dědice platit ochrana, kterou mu poskytoval soupis pozůstalosti a bude povinen uhradit dluhy v plné výši.

Určení obvyklé ceny

Určení obvyklé ceny řeší zákon o zvláštních řízeních soudních v § 180, kdy na základě podkladu soupisu pozůstalosti, seznamu pozůstalostního majetku, společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku nebo shodných údajů dědiců o zůstavitelově majetku a na základě shodných údajů dědiců o pasivech pozůstalosti soud usnesením stanoví obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistou hodnotu pozůstalosti, popřípadě výši předlužení.

V České republice existují cenové předpisy, kterými jsou zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, jeho prováděcí vyhláška, zákon č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů ČR v oblasti cen.

„Obvyklou cenou se pro účely tohoto zákona rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby.

Obvyklá cena se pro účely oceňování majetku určí podle ustanovení § 2 zákona o oceňování majetku. Určuje se výhradně porovnáním jako statistické vyhodnocení nejčastěji se vyskytujícího prvku v dané množině skutečně realizovaných cen stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém

obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění s vyloučením mimořádných okolností trhu. Množina prvků je stanovena z historických cen za přiměřený časový úsek (prodeje již proběhly).“²⁶

5.6 Zřeknutí se dědického práva

Zřeknutí se dědického práva je do občanského zákoníku zaneseno nově, dřívější právní úprava tento institut nepřipouštěla. V tomto případě je možné zřici se dědického práva předem, tedy ještě ve chvíli, kdy je zůstavitel na živu. Dědic se svého práva zřiká a to pořízením smlouvy se zůstavitelem. Smlouva musí mít formu veřejné listiny. Je možné, zřeknout se lze dědictví jako celku, popřípadě se může dědic zřici pouze práva na povinný díl. Pokud se zřekne pouze práva na povinný díl, může ještě dědit, nezřiká se tím práva z dědické posloupnosti.

5.7 Odmítnutí dědictví

Institut odmítnutí dědictví (dle § 1485 – 1489 OZ) je možností, jak vyřešit situaci se zadluženým dědictvím. Pokud dědic dědictví odmítne, pohlíží se na něj jako by jej vůbec nenabyl. Dědic má právo po smrti zůstavitele dědictví odmítnout, ale jen v případě, že toto není dědickou smlouvou vyloučeno. Pokud odmítá dědictví nepominutelný dědic, může dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu. Odmítne-li dědic dědictví, pohlíží se na něj jako by jej vůbec nenabyl.

Odmítnutí dědictví musí být učiněno výslovným prohlášením vůči soudu, avšak do jednoho měsíce ode dne, kdy soud dědice vyrozuměl o jeho právu dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí. V případě, že má dědic bydliště v zahraničí, může odmítnutí dědictví provést do tří měsíců. Z důležitých důvodů je dále možná, aby soud dědici lhůtu k odmítnutí dědictví přiměřeně prodloužil.

V případě marného uplynutí předemtné lhůty právo k odmítnutí dědictví zaniká. Odmítne-li dědic dědictví pod podmínkou, s výhradou nebo jen zčásti, je odmítnutí dědictví neplatné. Prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví je však konečné a nelze jej následně měnit. Pokud však již dědic svým jednáním dal najevo, že chce dědictví přijmout, potom se k jeho případnému odmítnutí dědictví nepřihlíží.

---

²⁶ Ministerstvo financí České republiky [online] [cit. 11.1.2015] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/ocenovani-majetku/komentare/komentar-k-urcovani-obvykle-ceny-oceneni-19349>

5.8 Vzdání se dědictví

Vzdání se dědictví je rozvedeno v § 1490 OZ. Neodmítl-li dědic dědictví, může se jej před soudem v řízení o dědictví vzdát ve prospěch druhého dědice, jenž s tím ale musí vyslovit souhlas. Pokud druhý dědic nesouhlasí, k vzdání se dědictví se nepřihlíží. Učiní-li tak nepominutelný dědic, vzdává se tím také práva na povinný díl s účinností i pro své potomky. Jestliže se dědictví vzdá někdo, kdo byl obtížen příkazem, nařízením odkazu nebo jiným opatřením, které podle zůstavitelovy vůle může a má splnit jen osobně, nezbavuje se tím povinnosti splnit takové opatření.

5.9 Likvidace dědictví

Tato problematika je řešena v zákoně o zvláštních řízeních soudních v díle čtvrtém. „*Soud nařídí na návrh dědice, kterému svědčí výhrada soupisu²⁷, nebo na návrh státu, jemuž má připadnout pozůstalost proto, že nedědí žádný dědic ani podle dědické smlouvy nebo závěti, ani podle zákonné dědické posloupnosti, a na nějž se hledí, jako by byl zákonný dědic, anebo na návrh věřitele, který prokázal svou pohledávku, již odpovídá dluh patřící do pasiv likvidační podstaty, likvidaci pozůstalosti, jestliže:*

- a) nejsou splněny předpoklady pro zastavení řízení o pozůstalosti podle § 153 nebo 154,*
- b) bylo provedeno vypořádání majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a jeho manžela, zaniklo-li manželství zůstavitele jeho smrtí (§ 162),*
- c) bylo stanoveno předlužení majetku zůstavitele (§ 180),*
- d) dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o dědictví (§ 184 až 187).“*

Pokud je řešeno předlužené dědictví, kdy pasiva dědictví převyšují aktiva, může soud schválit dohodu mezi dědici a věřiteli o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu dluhů. V případě, že k této dohodě nedojde, může soud dále nařídít likvidaci, a to po právní moci usnesení o určení obvyklé ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví, kde je také uvedena výše předlužení.

---

²⁷ § 1706 občanského zákoníku definuje právní účinky výhrady soupisu tak, že v případě, kdy dědic uplatnil výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví. Toto platí i v případě, že soupis pozůstalosti nařídil soud v zájmu osoby pod zvláštní ochranou. Tuto může (§1675) uplatnit do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl. Kdo si nevyhradí soupis pozůstalosti, nebo prohlásí, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si soupis vyhradit dodatečně.

Likvidace dědictví je soudem nařízena na návrh, ale může ji nařídit také bez návrhu. Jsou-li splněny všechny podmínky, tzn. dědictví je předloženo a k dohodě o přenechání předloženého dědictví nedošlo, je soud povinen vyhovět podanému návrhu na likvidaci. Tento návrh na likvidaci mohou podat všichni zůstavitelovi věřitelé a dědici, navrhovatelem na likvidaci může být také stát.

Stát je ovšem také oprávněn navrhnout likvidaci a to i v případě, že dědictví není předloženo, ale stav finanční hotovosti, která by měla státu připadnout, zjevně nepostačuje na úhradu zůstavitelových dluhů a věřitel odmítne na úhradu své pohledávky převzít věc z dědictví.

Likvidace samotná je zajišťována notářem, který je k projednání dědictví pověřen soudem jako soudní komisař, a to prodejem věcí z vlastnictví zůstavitele (většinou dražby nebo přímé prodeje zájemcům). Utržená hotovost je pak rozdělena poměrně mezi věřitele k úhradě jejich pohledávek. O tom soud vydá usnesení. Neuspokojené pohledávky likvidací dědictví zanikají. Po ukončení likvidace připadnou státu dle ust. § 175u odst. 2 o. s. ř. věci, které se v rámci likvidace nepodařilo zpeněžit.

I majetek, který státu připadne po ukončení likvidace dědictví, je povinen vypořádat. V první řadě jsou činěny pokusy o jejich prodej – příjem do státního rozpočtu. Následně jsou zákonným postupem likvidovány a to posouzením likvidační komisí s návrhem na způsob likvidace.

5.10 Náklady dědického řízení a odměna notáře

Náklady řízení i odměna notáři se řídí dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti.²⁸ Patří sem zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, řadí se sem také soudní poplatek, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, dále náklady důkazů, odměna notáře za prováděné úkony soudního komisaře a jeho hotové výdaje, odměna správce dědictví a jeho hotové výdaje, tlumočné a odměna za zastupování (odměna za zastupování patří k nákladům řízení, pokud je zástupcem advokát či notář v rozsahu svého oprávnění podle zvláštních právních předpisů).

Odměna notáře a správce dědictví a jejich hotové výdaje existují pouze v dědickém a nikoliv jiném řízení.

---

²⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 29. Května 2001 o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví č. 196/2001 Sb., v platném znění

Předně je nutno dodat, že v rámci jednoho řízení se vylučuje, aby vykonával notář funkci soudního komisaře a zároveň správce dědictví.

Odměna notáře

V dědickém řízení není možné nezabývat se kapitolou projednávající odměnu notáři. Ne výjimečně je totiž otázka týkající se úhrad v dědickém řízení položena dědici mezi prvními.

Ve většině případů se již dědické řízení nevede před soudem (notář byl ustanovován soudem, aby vykonal některé úkony v řízení o dědictví), avšak pravomoci přešly na notáře, proto také celé dědické řízení končí rozhodnutím soudu, zastoupeného notářem. Stejně jako u soudních poplatků se výše odměny stanovuje buď pevnou sazbou, či procentuálním výměrem ze základu odměny.

Notář, jenž je pověřený soudem, má nárok na odměnu, jeho náhradu hotových výdajů za provedené úkony a je-li notář plátcem daně z přidané hodnoty, rovněž i tato daň. Náhradu hotových výdajů a samotnou odměnu notářů upravuje vyhláška č. 196/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Výše odměny notáře je závislá na způsobu ukončení dědického řízení. Je rozdíl, zda bylo řízení zastaveno, či bylo rozhodnuto ve věci, dále také záleží na obvyklé ceně majetku²⁹, který je předmětem dědického řízení.³⁰ Odměna notáře může být ovšem přiměřeně zvýšena, a to až o 100%, v případech, kdy jeho úkony byly mimořádně obtížné a časově náročné (§ 14, odst. 1 vyhláška o odměnách). Jde například o situace, kdy věc nebylo možné vyřídit při jednom jednání pro nutné úkony na místě samém, nutnost použití cizího práva nebo jazyka, apod. Notář má dále právo na náhradu hotových výdajů, kterými jsou např. cestovní výdaje, telefonní poplatky, náklady na fotokopie listin, poštovné apod. Cestovní výdaje se řídí zvláštním zákonem, zákonem č. 262/2006 Sb. (zákoník práce), potažmo vyhláškou ministerstva práce a sociálních věcí o sazbách základní náhrady za používání silničních motorových vozidel.

---

²⁹ Je-li dědictví předloženo, došlo k odmítnutí, připadlo-li státu, platí výdaje a odměnu notáře stát.

³⁰ Např. do 100 000,-Kč ceny majetku = 2,0 % minimálně však 600,-Kč, dále nad 100.000,-Kč do 500.000,-Kč = 2 000 Kč + 1,2 % z částky přesahující 100.000,-Kč atd. Takto stanovenou odměnu může soud zvýšit až o 100 %.

Notář může vzniklé hotové výdaje žadateli vyúčtovat podle jejich skutečné výše, případně se s ním domluvit, že za všechny jeho hotové výdaje zaplatí paušální částku.

Dále má také soudní komisař nárok na náhradu za promeškaný čas, jenž se stanovuje za dobu strávenou mimo kancelář soudního komisaře, dobu strávenou na cestě za úkonem, jakož i dobu čekání na úkon, který má provést, pokud je toto čekání z důvodu překážky na straně žadatele, a to vše v částce 50,- Kč za každou započatou čtvrt hodinu notářské činnosti, či dobu s tím související.

Pokud činí notář úkony jako správce dědictví, náleží mu za tuto jeho činnost odměna. Ta se stanovuje stejně, jako u notáře, který vykonával funkci soudního komisaře, avšak s jednou zásadní změnou. Notář musí vykonávat funkci správce dědictví po dobu alespoň čtyři měsíce. Odměna notáři se poměrně sníží, vykonával-li tuto funkci kratší dobu. Naopak pokud funkci vykonával delší dobu, než jsou čtyři měsíce, jeho odměna se poměrně zvýší.

6. Dědická daň

Předně je nutné podotknout, že v současné době se pojem dědická daň již nepoužívá. Neboť zákonným opatřením Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, byl s účinností od 1. 1. 2014 zrušen zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí. Zákonným opatřením Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, byla daň dědická a darovací zahrnuta pod daň z příjmů.

Tento zákon úzce souvisí s občanským zákoníkem, občanským soudním řádem, notářským řádem, aj.

Jelikož budou posuzována data z minulých let, je jistě vhodné, se dědickou daní blíže zabývat.

Definicí k pojmu daň lze najít nespočet ať už v literatuře či na internetu. Jako první uvedu definici z internetu a jako druhou z literatury.

Daň je zákonem (popřípadě i jinak) určená povinná platba do rozpočtu autority (např. státu), která je oprávněna ji vyhlásit. Vyznačuje se neúčelovostí a neekvivalentností tzn., že se ukládá jako jednostranná povinnost bez nároku plátce na plnění ze strany vyhlášující autority. Daně jsou placené při určitých okolnostech, událostech, např. pravidelně v

určitých intervalech nebo při změně vlastnictví (výplata odměny, prodej, darování nebo dědění).³¹

Finanční teorie definuje daň jako povinnou zákonem předem sazbou stanovenou částku, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.³²

Z výše uvedených definic vyplývá, že sice obě říkají totéž, nicméně první definice získaná z internetu je spíše přijatelná pro laickou veřejnost.

Daň dědická byla spolu s daní darovací a daní z převodu nemovitostí součástí tzv. trojdaně, která byla předmětem úpravy zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Zmíněné daně se staly součástí daňové soustavy od 1. ledna 1993. K této změně došlo na základě daňové reformy, která těmito „majetkovými“ daněmi nahradila notářské poplatky z dědictví, darování a z převodu nemovitostí.

Před uvedeným datem podléhalo nabytí dědictví notářskému poplatku z dědictví, který byl vyměřován tehdejšími státními notářstvími. Se zrušením státních notářství (k 1. 1. 1993) souvisí zrušení notářského poplatku z dědictví a zavedení dědické daně. Povinnost vyměření notářských poplatků přešla na finanční úřady, které byly povolány (po 1. 1. 1993), aby dokončily řízení o vyměření notářských poplatků na základě skutečností, jež vznikly před tímto dnem a nebyly do účinnosti zákona o daních pravomocně skončeny.“ Dnem, kterým nabývá účinnost zákona o daních, podléhá nabytí majetku děděním dani dědické, kterou vyměřují a vymáhají finanční úřady.

Pro účely daně dědické bylo důležité pravomocné rozhodnutí soudu, kterým bylo skončené dědické řízení. Přitom není vůbec podstatné, zda k dědění dochází ze závěti, ze zákona, či z obou právních důvodů. V dědickém řízení se projednává celá pozůstalost, přičemž soud rozhoduje kolik, který dědic z dědictví získá. Z uvedeného vyplývá, že každému z dědiců, který získal podíl na dědictví, vznikal předmět daně a tedy následná povinnost daň zaplatit.³³

Z hlediska výnosu měla tato daň minimální přínos do státního rozpočtu. Náklady na její správu byly však poměrně vysoké a právě proto se opakovaně ozývaly hlasy za její

---

³¹ Wikipedie. Otevřená encyklopedie. Daň [citováno 4. února 2015]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Da%C5%88>

³² MRKÝVKA, P. a kolektiv. Finanční právo a finanční správa. 2. díl. Brno: Nakladatelství MU v Brně, 2004, s. 5

³³ V případě, že nebereme v úvahu možné osvobození od daně apod.

zrušení. Nejsilnějším argumentem v důvodové zprávě zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb. byl právě její nízký výnos, který byl zpravidla spotřebovaný na správu této daně, jelikož osoby blízké byly od této daně osvobozeny.

6.1 Předmět dědické daně

Předmětem dědické daně bylo nabytí majetku děděním. Dědická daň postihovala veškerý majetek, kterým se pro daň dědickou rozumělo:

- zděděné věci nemovité včetně bytů a nebytových prostor (zákonná legislativní zkratka „nemovitosti“),
- movitý majetek, cenné papíry, peněžní prostředky v české i cizí měně, pohledávky, majetková práva a další majetkové hodnoty.

Dědic musí být na základě usnesení soudu potvrzen a je dědicem jen ve vztahu k tomu majetku, který mu byl jako dědictví soudem uznán. V rozsahu takto nabytého majetku vznikala u tohoto dědice předmět daně dědické.³⁴

Z nemovitostí nacházejících se na území České republiky, se vybírala daň bez ohledu na státní občanství nebo pobyt zůstavitele a naopak z nemovitostí, které se nacházejí v cizině, se daň nevybírala.³⁵

„Pro stanovení předmětu daně dědické je důležité státní občanství a trvalý pobyt zůstavitele v den jeho smrti. Byl-li zůstavitel občanem ČR s trvalým pobytem na našem území, vztahuje se daň na veškerý jeho movitý majetek (v ČR i cizině) a na nemovitosti na území ČR. V případě, že zůstavitel nebyl občanem ČR nebo neměl na jejím území trvalý pobyt, vztahuje se daň pouze na movitý majetek v tuzemsku.“³⁶

6.2 Základ dědické daně

Abychom dokázali správně stanovit daňovou povinnost, bylo nutné správně vyčíslit daňový základ. Základem je cena nabytého majetku dědicem v dědickém řízení. Jeho cena se snižuje o:

---

³⁴ DVORÁKOVÁ, L. Daně II. doplněné a přepracované vydání. Praha: Bilance, 2001, s. 324

³⁵ Zákonného opatření Senátu č. 340/2013, o dani z nabytí nemovitých věcí § 3, odst. 2

³⁶ Peníze.cz. Vše o dani dědické. [citováno 7. února 2015]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/15846-vse-o-dani-dedicke>

- „prokázané dluhy zůstavitele, které na dědice přešly zůstavitelovou smrtí,
- cenu majetku osvobozeného podle tohoto zákona od daně dědické,
- přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele,
- odměnu a hotové výdaje notáře pověřeného soudem k úkonům v řízení o dědictví a cenu jiných povinností uložených v řízení o dědictví,
- dědickou dávku prokazatelně zaplacenou jinému státu z nabytí majetku děděním v cizině, je-li tento majetek též předmětem daně dědické v tuzemsku.“³⁷

Na stanovení ceny děděného majetku platí cena určená v dědickém řízení. Určuje se podle znaleckého posudku zhotoveného dle právních předpisů platných ke dni smrti zůstavitele.

V případě zjištění dalšího majetku zanechaného zůstavitelem, který nebyl předmětem původního dědického řízení, je nutné jeho dodatečné projednání. Následně bylo nutné původně vyměřenou daň započítat na daň vyměřenou ze základu daně z celkového nabytého majetku.

6.3 Sazba dědické daně

Sazby dědické daně byly klouzavě progresivní. Touto progresivně klouzavou sazbou je vyjádřena zásada daňové spravedlnosti, což stanovuje, že čím vyšší je základ daně, tím vyšší je také její sazba. Ovšem zde je nutné si uvědomit, že často nebyla základem daně celková hodnota majetku, ale pouze příslušný podíl připadající na jednotlivého poplatníka. Výše těchto sazeb byla odstupňována a byla závislá na dvou skutečnostech. U fyzických osob to byl příbuzenský nebo jiný vztah dědice k zůstaviteli a dále také výše základu daně, neboli cena majetku nabytého jednotlivým dědicem, která byla snížena o prokázané dluhy zůstavitele, jež na dědice přešly jeho smrtí a snížena o další položky (uvedeny výše).

Do I. skupiny těchto osob patřili příbuzní v řadě přímé a manželé.

Do II. skupiny patřili: a) příbuzní v řadě pobočné³⁸, a to sourozenci, synovci, neteře, strýcové a tety,

³⁷ Zákonné opatření Senátu č. 340/2013, o dani z nabytí nemovitých věcí § 4, odst. 1

³⁸ § 772, odst. 2 občanského zákoníku definuje pobočnou řadu příbuzenství jako: Osoby jsou příbuzné ve vedlejší linii, mají-li společného předka, ale přitom nepocházejí jedna od druhé.

b) manželé dětí (zeťové a snachy), děti manžela, rodiče manžela, manželé rodičů a osoby, které s nabyvatelem, dárce nebo zůstavitelem žily nejméně po dobu jednoho roku před převodem nebo smrtí zůstavitele ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na nabyvatele, dárce nebo zůstavitele. A konečně do III. skupiny patřili ostatní fyzické osoby a právnické osoby. (viz tabulka č. 1)

Při výpočtu daně dědické se postupovalo podle odstavce 1 a výsledná částka se vynásobila koeficientem 0,5. Pokud činila dědická daň méně než 100,- Kč, podávalo se daňové přiznání za podmínek stanovených zákonem. Vyměřenou daň správce daně nepředepíše a poplatník tak daň neplatí. Zákon nestanovil maximální výši daně, vyměřená daň se však podle platné právní úpravy zaokrouhluje nahoru, a to na celé koruny.

Sazba daně z převodu nemovitostí v režimu zákona č. 357/1992 Sb. byla 4 % ze základu daně.³⁹ Sazba daně z převodu nemovitostí činila do 31. 12. 2012 3 % ze základu daně. Jde o sazbu valorickou (hodnotovou). Sazba daně je lineární⁴⁰ a daň je proporcionalní.⁴¹ V režimu zákonného opatření senátu č. 340/2013 Sb. činí sazba daně z nabytí nemovitých věcí také 4 % ze základu daně.⁴² Protože sazba daně z převodu nemovitostí je lineární, nemá ustanovení § 11 zákona č. 357/1992 Sb., podle něhož dochází k rozdělení osob do jednotlivých skupin, praktický význam pro výpočet daně z převodu nemovitostí.^{43,44} Samotný výpočet daně pak probíhá tím způsobem, že se základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny nahoru vynásobí sazbou daně (číslem 0,04).^{45,46}

---

³⁹ § 14 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Původně byla sazba daně z převodu nemovitostí založena na principu klouzavé progresivní sazby. Zdroj: PELC, Vladimír. *Daň z převodu nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

⁴¹ PELC, Vladimír. *Daň z převodu nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 623

⁴² § 26 zákonného opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.

⁴³ Rozdělení osob do jednotlivých skupin mělo praktický význam u daně dědické a daně darovací. Název tohoto ustanovení se zmiňuje i o dani z převodu nemovitostí, což lze považovat za důsledek dřívějších znění zákona č. 357/1992 Sb., kdy sazba u daně z převodu nemovitostí nebyla lineární, ale progresivní.

⁴⁴ PELC, Vladimír. *Daň z převodu nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 61

⁴⁵ § 15 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů považuje bezúplatný příjem z nabytí dědictví nebo odkazu za osvobozený, a to jak pro fyzickou osobu (viz § 4a písm. a) ZDP), tak pro právnickou osobu (viz § 19b odst. 1 písm. a) ZDP). Po vypořádání notářského poplatku za dědické řízení tedy žádné další odvody do státního rozpočtu nevznikají.

6.4 Vybraná částka z dědické daně v Karlovarském kraji

Na tomto místě bych ráda uvedla zjištěná data z finančního úřadu v Karlových Varech. Jde o výsledné částky, které se vybraly na dani dědické z let 2010-2014. Od 1. 1. 2014 byla dědická daň zrušena na základě zrušení původního zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Tento zákon byl nahrazen zákonným opatřením Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Daň dědická byla tedy zrušena úplně, dědictví se nově vnímá jako bezúplatné nabytí a je podle § 4a zákona o daních z příjmů osvobozeno od daně z příjmů (více uvádím v kapitole 9. Dědická daň). Částky získané na dědické dani z roku 2014 jsou částky dovybrané z předchozího roku, ovšem nic navíc již predepsáno nebylo.

Rok 2010

V tomto roce bylo celkem na dědické dani v Karlovarském kraji vybráno 1.120.731,- Kč z v rámci 98 daňových řízení. Nejvyšší částka byla vybrána v Karlových Varech a to 667.485,- Kč ve 45 řízeních. V Chebu šlo o částku 251.030,- Kč z 22 daňových řízení. Následují Mariánské Lázně s částkou 75.382,- Kč / 10 řízení, dále Ostrov nad Ohří 55.451,- Kč / 4 řízení, Sokolov 41.506,- Kč / 9 řízení a jako poslední Aš se součtem 29.877,- Kč / 8 řízení.

---

⁴⁶ § 27 zákonného opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.

MĚSTO	CELKEM KČ	PŘÍPADŮ CELKEM
Karlovy Vary	667.485,- Kč	45
Cheb	251.030,- Kč	22
Mariánské Lázně	75.382,- Kč	10
Ostrov nad Ohří	55.451,- Kč	4
Sokolov	41.506,- Kč	9
Aš	29.877,- Kč	8

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Rok 2011

V roce 2011 bylo na dědické dani v Karlovarském kraji vybráno celkem 788.996,- Kč z v rámci 95 daňových řízení. Nejvyšší částka byla vybrána v Chebu a to 277.303,- Kč v 17 řízeních. V Karlových Varech šlo o částku 178.952,- Kč z 29 daňových řízení. Následují Mariánské Lázně s částkou 144.147,- Kč / 13 řízení, dále Sokolov 107.449,- Kč / 4 řízení, Ostrov nad Ohří 78.571,- Kč / 5 řízení, Aš 2.017,- Kč / 3 řízení a jako poslední Kraslice se součtem 557,- Kč / 2 řízení, které v předešlém roce nebyly uváděny, jelikož nebylo zahájeno žádné dědické daňové řízení.

MĚSTO	CELKEM KČ	PŘÍPADŮ CELKEM
Cheb	277.303,- Kč	17
Karlovy Vary	178.952,- Kč	29
Mariánské Lázně	144.147,- Kč	13
Sokolov	107.449,- Kč	4
Ostrov nad Ohří	78.571,- Kč	5
Aš	2.017,- Kč	3
Kraslice	557,- Kč	2

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Rok 2012

V posledním sledovaném roce bylo na dědické dani v Karlovarském kraji vybráno celkem 669.579,- Kč v rámci 92 daňových řízení. Nejvyšší částka byla vybrána v Karlových Varech a to 338.769,- Kč ve 39 řízeních. V Chebu šlo o částku 157.590,- Kč z 18 daňových řízení. Následují Mariánské Lázně s částkou 91.873,- Kč / 9 řízení, dále Sokolov 58.240,- Kč / 16 řízení, Aš 15.174,- Kč / 6 řízení a jako poslední Ostrov nad Ohří se součtem 7.933,- Kč / 4 řízení.

MĚSTO	VYBRÁNO KČ	PŘÍPADŮ CELKEM
Karlovy Vary	669.579,- Kč	39
Cheb	157.590,- Kč	18
Mariánské Lázně	91.873,- Kč	9
Sokolov	58.240,- Kč	16
Aš	15.174,- Kč	6
Ostrov nad Ohří	7.933,- Kč	4

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Rok 2013

V roce 2013 bylo na dědické dani v Karlovarském kraji vybráno celkem 285.774,- v rámci 156 daňových řízení. Nejvyšší částka byla vybrána v Mariánských Lázních a to 91.083,- Kč z v rámci 62 daňových řízení. V Karlových Varech šlo o částku 81.976,- Kč z 30 daňových řízení. Následují Sokolov s částkou 74.243,- Kč / 25 řízení, dále Cheb 12.989,- Kč / 8 řízení, Ostrov nad Ohří 6.096,- Kč / 6 řízení a jako poslední Aš 1.951,- Kč / 25 řízení.

MĚSTO	VYBRÁNO KČ	PŘÍPADŮ CELKEM
Mariánské Lázně	91.083,- Kč	62
Karlovy Vary	81.976,- Kč	30
Sokolov	74.243,- Kč	25
Cheb	12.989,- Kč	8
Ostrov nad Ohří	6.096,- Kč	6
Aš	1.951,- Kč	25

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Rok 2014

V tomto posledním sledovaném roce 2014 byla již dědická daň fakticky zrušena, avšak probíhaly ještě poslední daňová řízení z minulých let. V Karlovarském kraji na dědické dani bylo vybráno celkem 375.494,- Kč v rámci 50 daňových řízení. Nejvyšší částka byla vybrána v Mariánských Lázních a to 102.585,- Kč z v rámci 7 daňových řízení. V Karlových Varech šlo o částku 98.154,- Kč z 11 daňových řízení. Následují Ostrov s částkou 93.080,- Kč / 18 řízení, dále Sokolov 66.208,- Kč / 13 řízení a jako poslední Cheb 15.467,- Kč / 1 řízení.

MĚSTO	VYBRÁNO KČ	PŘÍPADŮ CELKEM
Mariánské Lázně	102.585,- Kč	7
Karlovy Vary	98.154,- Kč	11
Ostrov	93.080,- Kč	18
Sokolov	66.208,- Kč	13
Cheb	15.467,- Kč	1

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

7. Dědění bez dědice – odúmrt'

V průběhu dědického řízení může nastat situace, kdy po zůstaviteli nemá kdo dědit. Toto může vzniknout v případě, že potenciální dědicové zemřeli dříve než zůstavitel. Ovšem není to jediná situace, kdy zůstane pozůstalost bez dědice. Jestliže totiž dědicové žijí, ale využili svého práva dědictví odmítnout nebo jsou vyděděni či nezpůsobilí dědit, má to na situaci stejný dopad.

V římském právu v případě, kdy nedědil nikdo z okruhu zákonných dědiců a nebyl ani žádný závětní dědic, se stalo dědictví volným a docházelo k tzv. odúmrti. Odúmrt' se v římském právu označovala jako caducum, neboli uprázdněný podíl, který mohl připadat ostatním spoludědicům a bona vacantia (ještě nepřijaté dědictví). Obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 ř. z.) odúmrt' upravoval takřka shodně s nynější právní úpravou. A to v § 760 tak, pokud nebylo oprávněného k dědické posloupnosti nebo pokud nikdo nenabyl dědictví, připadla pozůstalost státu jako odúmrt'. Stát neměl právní postavení dědice, ale byl zavázán za dluhy stejně jako dědic, který se přihlásil s výhradou inventáře.

Za zmínku stojí, že od římského práva až po zákon č. 40/1964 Sb. se výslovně užíval pojem odúmrt', který zcela jasně vystihoval danou situaci. Ke změně došlo právě zákonem č. 40/1964 Sb., který již tento pojem neužíval. Na tomto místě je nutno zdůraznit, že v tomto případě není stát dědicem. Z toho také vyplývá, že státu není ponechána možnost, zda dědictví přijme nebo nepřijme. Stát dědictví nemůže odmítnout. Tuto možnost by stát měl pouze při dědění ze závěti.

7.1 Exkurz do historie odúmrtí

V případě, že zesnulý majitel nezanechal žádné dědice, připadly statky jako tak zvaná odúmrt' panovníkovi. Toto právo bylo s panovnickou mocí spojeno od nepaměti. První zmínky o něm pak pocházejí z 12. a 13. století. Právo odúmrtí se stejně jako intestátní právo dědické vyvinulo jinak v právu zemském a jinak v právu městském. V oblasti zemského práva patřila odúmrt' výhradně do rukou panovníka, stávala se fiskálním

právem. Zatímco v městském právu byla původně odúmrt', až na výjimky, důsledkem práva zákupního (emphyteutického).⁴⁷

Odúmrtí právo může být rozděleno na právo panovníkovo ke statkům svobodným, které měla v rukou šlechta, a také na právo pozemkových pánů ke statečkům, jež drželi sedláci.⁴⁸ Panovník byl označován za „vrchního dědice“, svého práva se mohl i vzdát, což se stávalo docela často i před rokem 1497.⁴⁹ Právo odúmrti bylo možné také promlčet, a to tehdy, když ji král od držitele nepožádal do tří let a osmnácti neděl.⁵⁰

„Ve svém údajném inauguračním diplomu z roku 1310 stanovil král Jan Lucemburský, že v případě, kdy nejsou příbuzní do čtvrtého stupně „a nestala se, ... se strany zemřelého zákonná dispozice jměním, teprve tehdy takto spadne jmění zemřelých na nás“. Obdobně to definuje nález zemského soudu z roku 1321, podle kterého kdo „svého zboží žádnému nezapiše, svobodu plnú maje, a přátel žádných nedielných nemá, to zboží právě a spravedlivě na krále přichází“ Ve stejném smyslu vyznívá o něco mladší nález z doby okolo roku 1326, uvádějící, že na „krále každé dědictvie připadá, kteréž ktobez odporu a nárokov drží, a toho žádnému nezapiše, a v tom bez dědicov sejda, taková dědictvie a zboží všecka na krále spravedlivě připadají. O dlouhé platnosti těchto zásad svědčí to, že oba nálezy převzal i Viktorin Kornel ze Všehrd.“⁵¹

Slovy J. Čelakovského byla odúmrt' „výlučným právem knížete, jakožto náčelníka národního kmene a pána země, jemuž všechna majetnost neosedlá neb opuštěná náležela, a stalo se... fiskálním právem“.⁵² Tento institut byl nejspíše založen na původním knížecím pozemkovém regálu. „Širokému uplatnění tohoto práva původně bránily různé právní instituty zprvu zejména nedíl, posléze i testamenty, deskové zápisy či různé spolky, i když k některým z nich byl nutný souhlas panovníka. Pokud však tato situace nastala, nastupovalo tak zvané provolační či proklamační řízení, vedené dvorským soudem.“⁵³ Lidé se snažili všemožně udržet svoje statky, aby nepřešly na panovníka. Nejčastěji užívaným a současně nejstarším bylo nedílné vlastnictví.

⁴⁷ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtí k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 2.

⁴⁸ VANĚČEK, V. Dějiny státu a práva v Československu. Praha, 1961, s. 127.

⁴⁹ SÝKORA, A. České zemské dědické právo v 16. století. Právník, roč. 146, 2007, s. 812.

⁵⁰ ADAMOVÁ, K. Dějiny soukromého práva ve střední Evropě. Praha, 2001, s. 24.

⁵¹ KNOLL, V. Intestátní dědická posloupnost a odúmrt' v českém středověkém právu zemském. Acta Historico – Iuridica Pilsnensia 2011, Plzeň, 2011, s. 137-138.

⁵² ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtí k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 2.

⁵³ KNOLL, V. Intestátní dědická posloupnost a odúmrt' v českém středověkém právu zemském. Acta Historico – Iuridica Pilsnensia 2011, Plzeň, 2011, s. 138.

K vysvětlení pojmu nedílného vlastnictví by bylo vhodné říci, že se zákonná dědická posloupnost zpočátku rozvíjela hlavně v rámci rodinného nedílu, který v Čechách existuje až do Obnoveného zřízení zemského v roce 1627. Rodinným nedílem je myšleno majetkové společenství, jehož účastníci jsou mezi sebou navzájem příbuzní.⁵⁴ Jde v podstatě o spoluvlastnictví s ideálními podíly, jež nebyly individuálně určené. Účastníci tohoto majetku, však svými podíly disponovat nemohly, ačkoli se sice podíleli na výnosu. Původně se tyto podíly nemohly ani oddělit, a proto se tedy v nedílu nedědilo. V případě úmrtí jednoho z členů se ideální podíl zvětšil, nebo v opačném případě, při narození nového člena, se zmenšil. Do chvíle, kdy nezemřel poslední člen, nemohl panovník uplatnit své odúmrtní právo. Královské právo odúmrtní bylo institutem značně ovlivňujícím vývoj rodinného nedílu a tím také dědickou posloupnost. V 15. století již bylo běžné oddělování z nedílu, přičemž každý takovýto úkon musel být zapsán do Desk zemských.

„Instituce nedílů zanikla v r. 1627, kdy v Obnoveném zřízení zemském byly nedíly zakázány.“⁵⁵

Evidence odumřelých statků (*bonum vacans*) spadala nejdříve do pravomoci nejvyššího komorníka - správce královských financí. Od roku 1453 ji měl pak na starosti královský prokurátor jako zástupce panovníkových zájmů. Na základě jeho iniciativy či jiného zjištění, bylo dvorským sudím zahájeno řízení. V jeho průběhu byly statky zajištěny a zapsány do desek dvorských, kam byl také zapisován celý provolací proces, jehož podoba se ustálila nejpozději ve 14. století. Poté bylo vydáno prohlášení o odúmrtní a zveřejněno ve městě, které leželo nejbližší daným statkům. Provolání zde bylo provedeno čtením po tři trhové dny. Na základě této výzvy se mohly přihlásit dvorskému soudu osoby, které měly za to, že na provolávaný majetek mají právní nárok. Musel se během čtrnáctidenní lhůty dostavit do Prahy a předložit důkaz o svém tvrzení. Tato lhůta se provolala celkem třikrát, „*pokud poslední lhůta uplyne a nikdo se k němu během vymezených období nedostaví, budou řečené statky, na základě výroku urozených pánů konfiskovány naší komorou*“.⁵⁶ Rozhodnutí o něm pak bylo na dvorském soudu, přičemž pře se řídila

⁵⁴ BEDNÁŘ, Václav. Testamentární dědická posloupnost. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 301 s

⁵⁵ MALÝ, K. a kol., Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4. Přepřacované vydání, Praha, r. 2010, s. 128.

⁵⁶ Český překlad viz Maiestas Carolina. BLÁHOVÁ, M.; MAŠEK, R. (ed.). Karel IV. Státnické dílo. Praha 2003, s. 230, čl. CIV

obdobnými pravidly, jako na zemském soudu. Odumřelé statky spadly na panovníka, respektive na komoru.

Odúmrť v zemském právu

Právo odúmrtní je v listinách již ze 13. století nazýváno „starodávným právem i obyčejem zemským“. Statky připadnou na panovníka po té, co vymře rodina, která na svobodných statcích žila v nedílnosti. Do první poloviny 13. století, se nejspíše stávalo jen zřídka, že by celá rodina vymřela, neboť pospolu na vesnicích žilo několik rodin v jednom rodu. Od druhé poloviny 13. století to již tak vzácné nebylo, neboť v této době přicházeli do Čech němečtí přistěhovalci, kteří šířili pojem osobního vlastnictví, a spolu s nimi se začaly objevovat také první cizí právní řády. Jednotlivci si začali uvědomovat svou vlastní osobu a potřebu oddělit se od společného rodu a zakládali své vlastní rodiny. A právě statky těchto menších rodin se pak snadněji stávali předmětem odúmrtní.⁵⁷

Nejen menší počet členů přispěl k rychlejšímu vymření rodiny, ale také to, že synové a dcery se oddělovaly od svých rodin. Na oddělené potomky se dědictví nevztahovalo, ať už to byl syn nebo dcera. Některým zasloužilým jednotlivcům panovník povoloval, aby učinili poslední pořízení, jelikož u nich bylo pravděpodobné, že zemřou, aniž by zanechali potomky. Tito pak většinou přenechávali své statky klášterům nebo církevním úřadům.⁵⁸

Ke změně dochází až rokem 1310, kdy na nátlak šlechty byla sepsána práva a svobody. Ty měl při korunovaci potvrdit nový český král Jan Lucemburský. V tomto dokumentu je uznáno jednak dědické právo dcer, které má být na roveň synů, dále je zde ponechán prostor pro zůstavitelovo pořízení pro případ smrti, a také je v něm uznáno dědické právo do čtvrtého příbuzenského stupně. *„Teprve kdyby nebyl učinil pořízení a nebylo příbuzných po meči až do čtvrtého kolena, měl statek jeho jako odúmrť na krále připadnouti.“*⁵⁹

Ve skutečnosti i nadále platily staré zvyky, což dokládá nález zemského soudu z roku 1321, kde se praví, že kdo *„přátel žádných nedielných nemá, to zbožie pravé a spravedlivé na krále přichází“*⁶⁰

---

⁵⁷ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 2.

⁵⁸ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 3.

⁵⁹ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 4.

⁶⁰ EMLER, J. (ed.) Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých. Díl I. Praha, 1870, s. 401.

To, co mělo již být na žádost šlechty obsahem inauguračního diplomu z roku 1310, ustavuje až Karel IV. ve svém díle *Maiestas Carolina*. A tedy rovnost dcer a synů v dědickém právu, a stejně tak dědické právo do čtvrtého příbuzenského stupně. Není zde pouze jisté jak nakládat s oddělenými, zda jsou zahrnuti v tomto ustanovení či nikoliv.

Maiestas Carolina ve svém článku LVIII o odúmrti uvádí, že „*kdykoli se nějaký obyvatel tohoto království, libovolného stavu či postavení, odstěhuje z nestálého života tohoto světa a nezanechá žádné potomky, kteří se podle zákona zrodili z jeho těla, všechny statky a dědictví, které náležely řečenému zesnulému, v úplnosti přejdou na naši královskou komoru neboli pokladnu*“⁶¹

V některých případech byly poskytovány tyto statky i pro futuro, což znamenalo, že pomocí královského listu se zajišťovala plná moc k nabytí statků ještě žijících osob.⁶² *Maiestas Carolina* se ale k tomuto způsobu nabytí statků staví: „*je nečestné a nemístné horlivě žádat, co tu ještě není, a v marné naději si představovat, že se stávám pánem majetku druhého člověka, protože podle skrytého Božího soudu, podle soudu, jenž může přát jinému, bych mohl být rychle předstihnout*“.⁶³

Statky získávané právem odúmrtím tak tvořili velice podstatnou součást panovníkových prostředků k získávání dvořanů. Mohl jimi odměňovat za různé služby a pomáhaly mu v mnoha případech zachovávat věrnost svých oddaných služebníků.⁶⁴

Na panovníka a na komoru přecházely stejně jako odúmrt' také statky zločinců, kteří byli popraveni, nebo konfiskováni. Příkladem je jeden z článků *Maiestas Carolina*: „*statky a dědictví po libovolné osobě, která vinou zločinů od ní spáchaných zemřela, pokutována stětím nebo oběšením nebo nějakým jiným trestem, i kdyby po ní zůstaly děti, byť i pocházející před zákonem z těla tohoto zločinného zesnulého, připadnou, podle práva a podle zvyku našeho království, přímo královské komoře*“.⁶⁵

---

⁶¹ Český překlad viz *Maiestas Carolina*. BLÁHOVÁ, M.; MAŠEK, R. (ed.). Karel IV. Státnické dílo. Praha 2003, s. 208, čl. LVIII.

⁶² KNOLL, V. Intestátní dědická posloupnost a odúmrt' v českém středověkém právu zemském. *Acta Historico – Iuridica Pilsnensia* 2011, Plzeň, 2011, s. 138.

⁶³ Český překlad viz *Maiestas Carolina*. BLÁHOVÁ, M.; MAŠEK, R. (ed.). Karel IV. Státnické dílo. Praha 2003, s. 176, čl. XIV.

⁶⁴ JIREČEK, H. (ed.). M. Viktorina ze Všehrd O právích země české. *Knihy devaterý*. Praha, 1874, s. 285, kniha 6, čl. 34, odst. 5.

⁶⁵ Český překlad viz *Maiestas Carolina*. BLÁHOVÁ, M.; MAŠEK, R. (ed.). Karel IV. Státnické dílo. Praha 2003, s. 212, čl. LXV.

Odúmrť v městském právu

Městské právo bylo v českých zemích velice různorodé. Nejdůležitějšími právy u nás bylo právo severoněmecké čili magdeburské, a právo jihoněmecké, neboli švábské. Právo magdeburské se prosadilo v severních Čechách, severní Moravě, ve Slezsku a Lužici. Právo švábské naopak uchytlo ve středních a jižních Čechách a na jižní Moravě.

Podstatné pro městské dědické právo bylo právo svobodného nakládání s majetkem. Tato práva byla městskému obyvatelstvu přiznávána ve formě privilegií, ze kterých nejdůležitějšími byla privilegia králů Karla IV. a Václava IV., která udělili v letech 1366 – 1372. Na základě těchto privilegií byla uznána vlastnická práva obyvatel města ve smyslu práva římského. Vlastnické právo se vázalo ke statkům movitým i nemovitým, nacházejícím se ve městě nebo kdekoliv jinde v zemi. „*Cožkoliv nabyli obyvatelé královských měst, mělo býti vyňato z práva zemského a státi se osobním jich vlastnictvím.*“⁶⁶

Povinnost oznamovat odúmrti úředníkům královské komory měli konšelé měst. Kdyby tak neučinili, bylo to považováno za „královskou vinu.“⁶⁷

Za Václava IV. připadalo na královskou komoru odúmrtním právem mnoho statků, které pak byly často udělovány na základě výprosů šlechticům, „*čímž příbuzní k mnohým soudům a útratám se přiváděli a do obcí nesourodý živel šlechtický bez jich svolení přicházel*“.⁶⁸ Je důvodné se tedy domnívat, že šlechta se ne vždy ve městech chovala tak, jak by si měšťané představovali. To zřejmě bylo také dalším důvodem k tomu, aby tyto odumřelé statky nespadaly na královskou komoru. Města i měšťané neměli zájem na tom, aby se zde usazoval panský stav.

Města se tedy začala snažit o to, aby odumřelé statky byly postoupeny obcím, či aby měly obce možnost tyto statky odkoupit. Za nedlouho se to podařilo městu Plzni, které roku 1372 získalo od krále Václava IV. právo, podle kterého spadaly pozůstalosti po měšťanech a obyvatelích města na obec. Šlo především o statky, o kterých nebylo sepsáno poslední pořízení, a k nimž nikdo neprokázal své dědické právo. Obec pak tyto prostředky využila na opevnění města.⁶⁹

---

⁶⁶ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 80.

⁶⁷ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 81.

⁶⁸ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 81.

⁶⁹ ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882, s. 82.

Po protihabsburském povstání v roce 1547 odňal Ferdinand I. městům většinu jejich privilegií, mezi kterými bylo také právo na odúmrtí z doby Jagellonců. Později sice obnovil platnost majestátů Karla IV. a Václava IV., ale odúmrtí prohlásil výhradně za své právo.

Po smrti Ferdinanda I. Habsburského se města hlásila o navrácení svobod a mezi nimi také práva na odúmrtí. Avšak pochopení u Maxmiliána II. nenašli, a to i přesto, že se u panovníka za města přimlouvaly oba vyšší stavy. Až za vlády Rudolfa II. se města setkala s úspěchem, neboť ten toto právo městům potvrdil ve sněmovním usnesení roku 1577. Přiznal tak městům nárok na polovinu odúmrtí, přičemž tato polovina měla být použita na zvelebování města, na opevnění, výstavbu silnic, opravy mostů, na zbraně a na ostatní obecní dobro. Připojil také slib, že pokud se budou města chovat tak, jak mají a budou skutečně využívat odúmrtí k zvelebení města, přizná jim i druhou polovinu. To se ovšem nikdy nestalo, přestože města často žádala o zbylou část, jelikož byla zatěžkána různými půjčkami. Rudolf a později ani Matyáš žádostem měst nikdy nevyhověli.

Druhá polovina odúmrtí byla městům přiznána až roku 1619, kdy po zvolení Fridricha Falckého byl ve sněmovním usnesení článek, který městům jako třetím stavům, tuto druhou polovinu přiznává. Města ji měla použít na opravy městských zdí.

Odúmrtí v poddansko-vrchnostenském právu

Odúmrtí byla v poddansko-vrchnostenském právu zprvu uplatňována vrchností téměř v každém případě. Tomuto pravidlu mohl zabránit pouze institut nedílu. Odúmrtí se uplatňovala v případech, kdy zemřelý poddaný nezanechal žádných potomků, ovšem někdy k jejímu uplatnění stačilo, nezanechal-li žádných synů. *„Posléze však toto právo přestalo být v průběhu 14. století vrchnostmi praktikováno a některé se jej i zcela vzdaly, často však za úplatu. Mělo to pro ně nepopiratelné hospodářské výhody, neboť tak byla zajištěna kontinuita ve využívání daného hospodářství.“*⁷⁰

Tento postup trval až do husitských válek. Důkazem toho je traktát o odúmrti, jenž složil Mistr Jan Hus na podnět svého přítele, žádajícího o radu, jak se při braní odúmrtí chovat, aby duše jeho nebyla pošpiněna.

---

⁷⁰ KNOLL, V. Intestátní dědická posloupnost v českém středověkém právu zemském a městském. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 20, č. 3, „Dědické právo v proměnách věků“, Brno 2012, s. 243.

„Traktát o odúmrti poskytuje vážné svědectví, že ještě na začátku XV. věku patrná nejistota v otázce panovala, zdali se s právem a náboženstvím srovnává, aby páni brániti směli lidem svým statky prodávati aneb přátelům odkazovati.“⁷¹

Tímto pohledem na odúmrt' si Jan Hus získával přízeň chudiny a venkovského obyvatelstva.

7.2 Odúmrt' v ČR dnes

Odúmrt' řeší občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů a změn) v ustanovení § 1634: *„(1) Nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu a na stát se hledí, jako by byl zákonný dědic; stát však nemá právo odmítnout dědictví, ani právo na odkaz podle § 1594 odst. 1 věty třetí. (2) Vůči jiným osobám má stát stejné postavení jako dědic, kterému svědčí výhrada soupisu.“*

Oproti stavu před účinností tohoto zákoníku, kdy byl účinný zákon č. 40/1964 Sb., je podstatně rozšířen okruh osob, které se mohou stát dědici ze zákona. Nový občanský zákoník totiž rozšiřuje dědice na šest skupin, kdy jsou do okruhu zákonných dědiců nově zařazeni zůstavitelovy praprarodiče nebo sestřenice a bratrance. Nový občanský zákoník tak upřednostňuje, aby majetek zůstal pokud možno v okruhu zůstavitelových nejbližších. Stát by se tak stal dědicem jen ve zcela výjimečných případech.

V současném občanském zákoníku je odúmrt' upravena způsobem, že nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu a na stát se hledí, jako by byl zákonným dědicem. Stát však nemá právo odmítnout dědictví, avšak vůči jiným osobám má stejné postavení jako dědic, kterému svědčí výhrada soupisu.

Inspirací v této problematice mohly být občanské zákoníky Španělska, Německa, Itálie, Maďarska či Polska. Státu může připadnout i pozůstalost zatížená dluhy, a proto má stát ze zákona totéž právní postavení, jaké má dědic, který si vyhradil soupis pozůstalosti.⁷²

Jak často dochází v České republice k tomu, že se pro pozůstalost nenajde žádného dědice a musí tak připadnout státu? Podle statistiky, kterou má k dispozici Nadace Via,⁷³ v Česku

---

⁷¹ WOCEL, J. E.; O staročeském dědickém právu. Praha 1861, s. 50.

⁷² ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012, s. 664-665.

⁷³ Nadace Via pomáhá rozvíjet komunitní život českých měst a obcí, posiluje neziskové organizace a investuje do jejich profesionálního rozvoje, pomáhá obnovovat zprerhané tradice filantropie a dárcovství v

v r. 2006 zemřelo 104,4 tisíce lidí, přičemž 2 168⁷⁴ z nich neuzavřelo závěť, a navíc po sobě nezanechalo žádného dědice. Jejich majetek následně připadl státu a ten jej prodal za 140 milionů korun.⁷⁵

Zda skutečně nežije někdo z možných dědiců, zjišťují soudní komisaři a pokud dědicové nejsou nalezeni, je k dědickému řízení přizván stát, tedy ÚZSVM.⁷⁶

Nabude-li z dědického řízení Česká republika jakýkoliv majetek, musí postupovat dle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů. Pokud je majetek pro Českou republiku potřebný, převede ho ÚZSVM na příslušnou organizační složku státu. V případě, že žádná z institucí majetek nepotřebuje, je nabízen k prodeji v souladu s právními předpisy a výnos se stává příjmem státního rozpočtu.⁷⁷

Rekordem, který stát eviduje, je dědické řízení, v němž připadl státu majetek za více než 35 milionů korun. Takový případ se stal v r. 2005, kdy soudní spor trval tři roky. Majetek nakonec připadl státu.⁷⁸

České republice. Více na: NADACE VIA [online]. nadacevia.cz, 2008 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <<http://www.nadacevia.cz/cz/o-nadaci/kdo-jsme>>.

⁷⁴ Oficiální celorepubliková statistika ohledně počtu odumrtí (příp. počtu „běžného“ dědění ze zákona a dědění ze závěti) s největší pravděpodobností neexistuje. Český statistický úřad se těmito otázkami nezabývá, ÚZSVM nemá povinnost si takovou statistiku vést. Notářská komora ČR se distancuje s odůvodněním, že dědické řízení je řízením soudním, a proto ohledně statistik odkazuje na Ministerstvo spravedlnosti ČR. To má k dispozici pouze údaje ohledně počtu odumrtí, které vyřizující soudy uvádějí ve svém „*Výkazu o pohybu agendy rejstříku D*“ za určité čtvrtletní období. Okresní soud Olomouc např. v období od 1. 1. 2008 do 31. 3. 2008 vyřídil 722 věcí, z toho 8 věcí připadlo státu podle § 462 OZ. Více viz: MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Výkaz o pohybu agendy rejstříku D* [online]. cslav.justice.cz, 18. prosince 2008 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavysloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=25396&typSloupece=html&fileName=null>.

⁷⁵ VÁLKOVÁ, Hana. *V Česku zemřou ročně stovky lidí bez dědiců, státu věnují stovky milionů* [online]. Zpravy.idnes.cz, 10. října 2010 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/v-cesku-zemrou-rocne-stovky-lidi-bez-dedicu-statu-venuji-desitky-milionu-11f-domaci.aspx?c=A101008_153451_domaci_hv>.

⁷⁶ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových jedná v řízení před soudy, rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy, správními úřady a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku státu, kdy Úřad vystupuje v řízení za stát jako příslušná organizační složka s příslušností hospodařit s tímto majetkem nebo namísto organizačních složek, které jsou příslušné hospodařit s předmětným majetkem státu, podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů. Více viz: ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCÍCH MAJETKOVÝCH [online]. uzsvm.cz, 2011 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <<http://www.uzsvm.cz/nejcastejsi-dotazy-291-0-85/odpovedi-na-nejcastejsi-dotazy-406/>>.

⁷⁷ ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCÍCH MAJETKOVÝCH [online]. uzsvm.cz, 2011 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <<http://www.uzsvm.cz/nejcastejsi-dotazy-291-0-85/odpovedi-na-nejcastejsi-dotazy-406/>>.

⁷⁸ VÁLKOVÁ, Hana. *V Česku zemřou ročně stovky lidí bez dědiců, státu věnují stovky milionů* [online]. Zpravy.idnes.cz, 10. října 2010 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/v-cesku-zemrou-rocne-stovky-lidi-bez-dedicu-statu-venuji-desitky-milionu-11f-domaci.aspx?c=A101008_153451_domaci_hv>.

7.3 Odúmrť jako příjem státu

Již od dob platnosti obecného zákoníku občanského je ve snaze předcházení vzniku res nullius, kdy je zákonem určen osud pozůstalostí v případě, že nelze určit dědice podle žádného z dědických titulů. Proto neexistuje-li žádný způsobilý dědic, připadne pozůstalost státu.

Konstrukce odúmrti v § 1634 občanského zákoníku vychází z předchozí právní úpravy, ale liší se v tom, že opouští koncepci odúmrti jako výrazu práva státní majetkové výsosti vyplývající ze státní svrchovanosti.⁷⁹ Občanský zákoník se přiklání k postavení státu jako zákonného dědice a v této souvislosti stanoví v § 1634, že stát má stejné postavení, jaké má dědic, jenž si vyhradil soupis pozůstalosti. Na stát tak tedy mohou přecházet i dluhy zůstavitele.

Z uspořádání úpravy zákonné dědické posloupnosti vyplývá mimo jiné i zařazení státu k okruhu intestátních dědiců, neboť institut odúmrti je v textu zákona zařazen těsně před vymezením jednotlivých dědických skupin.

V současné právní úpravě žádné zákonné ustanovení nevylučuje stát z okruhu dědiců závětních. Proto odkáže-li dnes zůstavitel ve své závěti veškerý svůj majetek České republice, pak v případě, že nebude způsobilých nepominutelných dědiců, nabude veškeré dědictví stát jako závětní dědic.

8. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

Zákonem č. 201/2002 Sb. byl zřízen Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, jehož sídlem je Praha. Úřad je organizační složkou státu a samostatnou účetní jednotkou. Dne 19. března 2004 nabyl účinnosti zákon č. 120/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Tento Úřad jedná v řízení před soudy, rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy, správními úřady a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku státu, kdy vystupuje v řízení za stát

---

⁷⁹ JANEČKOVÁ, Eva; Vladimír HORÁLEK a Karel ELIÁŠ. Encyklopedie pojmů nového soukromého práva. Praha: Linde Praha, akciová společnost. 2012. 205 s. ISBN 9788072018703. str. 77.

jako příslušná organizační složka, s příslušností hospodařit s tímto majetkem nebo namísto organizačních složek, jež jsou příslušné hospodařit s předmětným majetkem státu, podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

Úřad dále zpracovává právní stanoviska v jednotlivých věcech týkajících se majetku státu na základě žádosti organizačních složek státu a státních organizací.

Pro představu v roce 2013 zastupoval ÚZSVM jiné organizační složky státu v soudních řízeních o majetek v hodnotě přesahující 13 miliard korun. Na konci téhož roku úřad hospodařil s celkem 295.454 majetkovými položkami, jejichž celková účetní hodnota činila 16,4 miliardy korun.

ÚZSVM nakládá s majetkem, nepotřebným ke své činnosti, podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích a jeho prováděcí vyhlášky č. 62/2001 Sb. Jednoduše řečeno, nepotřebný majetek přednostně nabízí ostatním organizačním složkám státu a v případě jejich nezájmu ho převádí na jiné nestátní subjekty, ať už právnické nebo fyzické osoby, které o nabízený majetek projeví zájem. Nejčastěji se majetek nabízí veřejným výběrovým řízením, pokud nejsou vážné důvody pro jiný postup (například u nemovitostí ve spoluvlastnictví apod.).

Například v roce 2013 získal ÚZSVM z prodeje majetku do státního rozpočtu 619 milionů korun a dalších 153 milionů korun z pronájmů nemovitostí. Spolu s tzv. ostatními příjmy odvedl ÚZSVM do státního rozpočtu přes 1,1 miliardy korun.

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nakládá také s odúmrťí. V případě, že nejsou nalezeni dědicové, je k dědickému řízení přizván stát, tedy ÚZSVM. Případně-li majetek státu, ÚZSVM zajistí všechnu pozůstalost, nechá ji ohodnotit soudním znalcem a posléze nabídne k prodeji.

Nabude-li Česká republika z dědického řízení jakýkoliv majetek, musí ÚZSVM postupovat dle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, tudíž rozhodnout, jestli je majetek potřebný pro stát. Pokud potřebný pro stát je, převede ho na příslušnou organizační složku státu. V opačném případě ho nabízí ÚZSVM k prodeji v souladu s právními předpisy.⁸⁰

---

⁸⁰ ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCECH MAJETKOVÝCH [online]. uzsvm.cz, 2011 [cit. 25. 2. 2015]. Dostupné na <http://uzsvm.cz/>.

Příloze A je k nahlédnutí „Organizační schéma Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových“.

8.1 Statistika odúmrťí na Karlovarsku

Pro vypracování této části práce jsem se obrátila na odbor Odloučené pracoviště Karlovy Vary úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Konkrétně jsem spolupracovala s právním zástupcem úřadu. Poskytl mi cenné informace, rady a také podklady pro vypracování statistiky odúmrťí na Karlovarsku.

Získala jsem data z let 2011-2014, kde je vždy uvedeno kolik bylo dědických řízení celkem, kolik jich je již ukončených a kolik doposud neukončených.⁸¹ Dále je patrné, v kolika případech byla nařízena likvidace dědictví a například také to, co připadlo státu podle ust. § 462 občanského zákona.⁸²

Rok 2011

V roce 2011 bylo na Karlovarsku (mapa Karlovarského kraje obr. č. 1) zahájeno celkem 17 dědických řízení, ve kterých připadl majetek zůstavitelů státu a které jsou již všechny ukončeny. Likvidace dědictví dle ust. § 175t občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.) byla nařízena v 7 případech (o likvidaci dědictví v části 3.9). U těchto ukončených likvidací připadla státu dle ust. § 175u odst. 2 o.s.ř. (věci, které se nepodařilo v rámci likvidace dědictví zpeněžit) nemovitost (pozemek) bez hodnoty a dále neurčité množství movitých věcí bez hodnoty z pozůstalosti. Z již ukončených řízení připadlo státu dle ust. § 462 občanského zákona:

- hotové peníze v celkové částce 320.450,- Kč
- věci (movité a nemovité) v hodnotě 412.630,- Kč
- pohledávka zůstavitele jako aktivum ve výši 12.830,- Kč.

Dvě z těchto ukončených řízení byla zastavena dle ust. § 175h odst. 2 o.s.ř., neboť zůstavitel zanechal nepatrný majetek, který se vydal vypraviteli pohřbu, a druhé řízení bylo zastaveno dle ust. § 175h odst. 1 o.s.ř. z důvodu, že zůstavitel nezanechal žádný majetek.

---

⁸¹ Informace byly poskytnuty ke dni 4. 2. 2015

⁸² V celém sledovaném období 2011-2014 se vycházelo se podle občanského zákona č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů a změn, který byl v době zahájení dědického řízení účinný.

Rok 2012

Dále v roce 2012 se řešilo celkem 21 řízení, z nichž připadl majetek zůstavitelů státu. Z toho jich je devatenáct ukončených a dvě doposud neukončené. Likvidace dědictví dle ust. § 175t o.s.ř. byla nařízena v 7 případech stejně jako tomu bylo v předcházejícím roce. U již ukončených likvidací připadlo státu dle ust. § 175u odst. 2 o.s.ř. neurčité množství movitých věcí bez hodnoty z pozůstalostí. Z již ukončených řízení připadlo státu dle ust. § 462 občanského zákona:

- hotové peníze v celkové částce 112.400,- Kč
- věci (movité a nemovité) v hodnotě 410.000,- Kč.

Stejně jako tomu bylo v roce 2011 i nyní byla dvě z těchto ukončených řízení zastavena dle ust. § 175h odst. 2 o.s.ř., neboť zůstavitel zanechal nepatrný majetek, který se vydal vypraviteli pohřbu, a druhé řízení bylo zastaveno dle ust. § 175h odst. 1 o.s.ř. z důvodu, že zůstavitel nezanechal žádný majetek.

Rok 2013

V tomto roce bylo celkem 25 dědických řízení, ze kterých připadl majetek zůstavitelů státu. Z tohoto celkového počtu bylo devatenáct řízení již ukončeno, avšak 6 z nich stále čeká na uzavření. I v tomto roce byla v 7 případech nařízena likvidace dědictví dle ust. § 175t o.s.ř. U již ukončených likvidací připadly státu dle ust. § 175u odst. 2 o.s.ř. opět věci, které se nepodařilo v rámci likvidace zpeněžit. Byl to 50% podíl na blíže nespecifikované s.r.o. a dále blíže neurčité množství movitých věcí z pozůstalostí. Z ukončených řízení připadlo státu dle ust. § 462 občanského zákona:

- hotové peníze v celkové částce 1.057.485,- Kč
- věci (movité a nemovité) v hodnotě 399.988,- Kč
- dluhopisy (pohledávky zůstavitelů jako aktiva) v hodnotě 1.241.000,- Kč, kdy se jedná o pohledávku zemřelého za zkrachovalou banku v likvidaci
- obchodní podíl ve výši 100% na blíže neurčené s.r.o.

Z ukončených řízení bylo jedno zastaveno dle ust. § 175h odst. 2 o.s.ř., kdy zůstavitel zanechal nepatrný majetek, který se vydal vypraviteli pohřbu.

Rok 2014

V posledním sledovaném roce došlo opět k nárůstu řešených dědických řízení, ve kterých připadl majetek zůstavitelů státu. Těchto řízení bylo celkem 43 a z toho jich je zatím ukončeno pouze šestnáct. Zbýlý počet – 27 řízení zatím čeká na uzavření. Likvidace dědictví byla dle ust. § 175t o.s.ř. nařízena zatím v 6 případech. U již ukončených likvidací připadla státu dle ust. § 175u odst. 2 o.s.ř. nemovitost (pozemek) v hodnotě 10.000,- Kč a dále 4 motorová vozidla, jejichž existenci se soudu nepodařilo zjistit. Z ukončených řízení připadlo státu dle ust. § 462 občanského zákona:

- hotové peníze v celkové částce 366.163,- Kč
- věci (movité a nemovité) v hodnotě 142.444,- Kč
- dluhopisy (pohledávky zůstavitelů jako aktiva) v hodnotě 203.910,-Kč

Z ukončených řízení bylo jedno zastaveno dle ust. § 175h odst. 2 o.s.ř., kdy zůstavitel zanechal nepatrný majetek, který se vydal vypraviteli pohřbu.

Jelikož je stále ještě velké množství případů v tomto roce neuzavřených, lze očekávat daleko vyšší výslednou celkovou částku v českých korunách.

Za shora sledovaného období je zřejmý nárůst dědických věcí, kdy dědictví tzv. státu připadne dle ust. § 462 občanského zákona (z. č. 40/1964 Sb.). Příčinu tohoto nárůstu lze vysledovat zejména ve vzrůstající zadluženosti zůstavitelů (exekuce, výkony rozhodnutí, zástavní práva k nemovitostem apod.) a z toho vyplývající pasiva dědictví, které v řadě případů značně převyšují jeho aktiva. Případní zákonní dědicové pak zcela zřejmě z tohoto důvodu dědictví odmítají. Státu dědictví připadne v případě, že zůstavitel nemá žádného dědice, anebo zákonní dědicové odmítli dědictví. Stát se však již nemůže povinnosti převzít dědictví zprostit, a to ani v případě jeho předlužení a tak je povinen jej tzv. vypořádat v rámci zákonných možností, které jsou mu dány.

Přehled vybraných hodnot výše uvedených v tabulce č. 1 – Statistika odúmrtí na Karlovarsku

	2011	2012	2013	2014
Dědických řízení celkem	17	21	25	43
- již ukončených	17	19	19	16
- dosud neukončené	0	2	6	27
Hotové peníze	320.450,-	112.400,-	1.057.485,-	366.163,-
Věci (movité a nemovité)	412.630,-	410.000,-	399.988,-	142.444,-
Pohledávka (jako aktivum)	12.830,-	—	1.241.000,-	203.910,-
Nářizené likvidace	7	7	7	6

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

9. Vyhodnocení ankety zaměřené na dědické právo

V rámci této diplomové práce byla vytvořena anketa. Anketa pomocí dotazníku byla použita pro zjištění obecného povědomí o platné legislativě, o pojmech dědického práva a měla za úkol zhodnotit povšechnou znalost dotazovaných ve věci dědění.

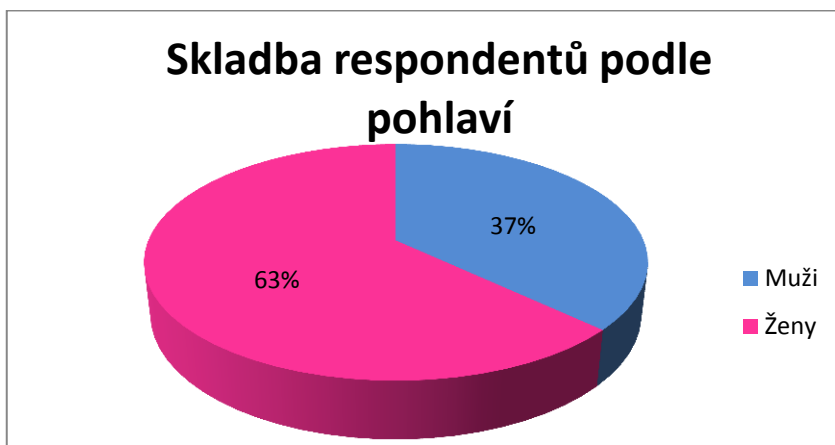
Celou anketu můžete zhlédnout pod označením příloha A.

Anketní šetření proběhlo v období 1. 2. 2015 – 20. 2. 2015. Pro respondenty jsem připravila celkem jedenáct otázek, které byly poměrně jednoduše a výstižně formulovány. Charakter všech otázek v dotazníku měl formu uzavřených dotazů. Výběr respondentů probíhal náhodně. Anketu jsem rozdávala jak mužům, tak ženám na mém pracovišti, do škol, do zaměstnání svých příbuzných apod. Dotazníky jsem vytiskla v celkovém počtu 150 kusů. Výtěžnost ankety je 128 navracených vyplněných dotazníků, tj. 85,33 %, což lze

považovat za dobrý výsledek pro relevantní vyhodnocení. Ve vyhodnocení u jednotlivých koláčových grafů jsou u výšek uvedeny procentní podíly z celku.

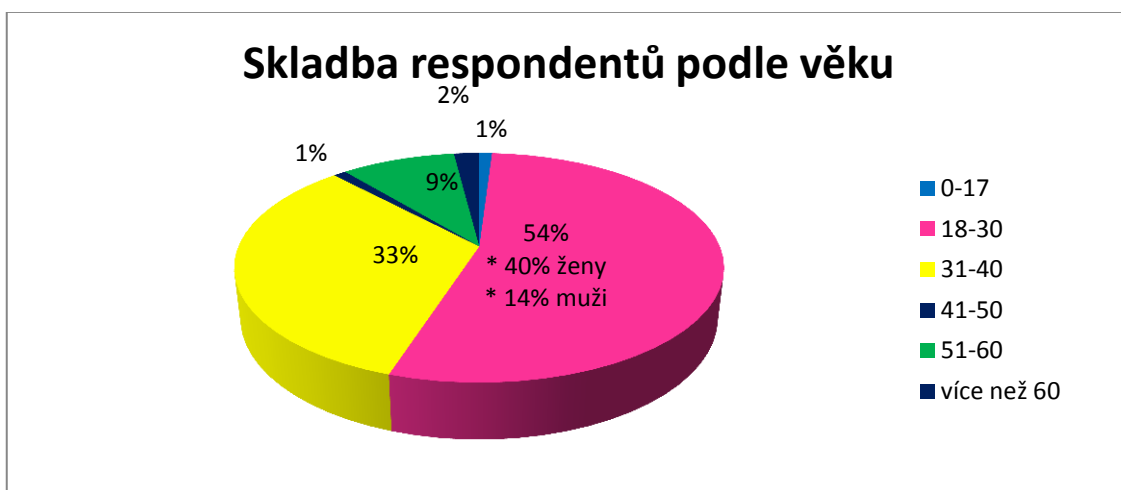
Rozbor skladby respondentů

Jak jsem již konstatovala výše, anketa byla pro muže i ženy. Ženy ovšem tvořily nadprůměr, přesně 62,5 % všech respondentů, zbylých 37,5 % patřilo mužům.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 – Graf č. 1 Skladba respondentů podle pohlaví

Převahu měly ženy ve věku 18 – 30 let, které tvořily 40% z celkového počtu dotazovaných žen a u mužů převládala věková kategorie 31 – 40 let.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 – Graf č. 2 Skladba respondentů podle věku

Z pohledu nejvyššího dosaženého vzdělání tvořili nejpočetnější skupinu dotazovaní s vysokoškolským vzděláním 60 %. (viz příloha C)

Rozbor nejčastějších odpovědí na právní pojmy

Ve dvou otázkách dotazníku se ptám, zda respondent zná, nezná, či alespoň slyšel o některém pojmu týkajícího se dědického práva. Ve třetí otázce je dotaz na pojem „odúmrt“, která získala v 78 % odpověď za b), tedy „již jsem pojem slyšel/a, ale nevím, co znamená“. V následující čtvrté otázce se opět táži na odborný pojem a to na „odkaz“ v dědickém právu. Zde se mi dostává stejné odpovědi jako u předchozí otázky, avšak v daleko větší míře a to v 95 %.

Tuto skutečnost si vysvětluji tím, že spousta lidí vnímala celkem dosti a často četné zprávy o změně občanského zákona, které probíhaly médií poměrně nedávno. Zaregistrovali tak tyto a jiné pojmy související nejen s dědickým právem, ale nepamatují si jejich význam.

Byla jsem osobně přítomna spoustě vyplňovaných dotazníků mými kamarády a známými a velice mile mě překvapilo, že ve většině případů je zajímavé, co pojem tedy znamená.

Rozbor odpovědí na zbylé dotazy

Na můj první dotaz ankety tedy, zda by respondent volil v případě pořízení poslední vůle právní pomoc, zvolilo odpověď „ANO“ 100 % dotazovaných. Nikdo z dotazovaných by tak nechtěl riskovat neplatnost své závěti, například kvůli právním vadám.

Další otázku (č. 2) jsem směřovala na znalost platné legislativy a tedy, zda je respondentovi známo, že bylo dědické právo novým občanským zákoníkem podstatně rozšířeno a upraveno. V 72 % se mi dostalo kladné odpovědi.

U dotazu č. 5, který byl zaměřen na využití „výhrady soupisu“ jsem v 84 % obdržela odpověď „NE“. Naprostá většina respondentů tedy netuší, že pokud by tento institut nevyužila, dědila by pasiva nikoli jen do výše nabytých aktiv, ale v plné výši (tedy například i ze svého majetku). Avšak je otázkou, do jaké míry je tato nevědomost

problematická, když má soudní komisař povinnost každého, kdo byl vyrozuměn o dědickém právu nebo kdo své dědické právo uplatnil u soudu, usnesením poučit o právu vyhradit si soupis pozůstalosti, o způsobu vyhrazení soupisu a o následcích neuplatnění výhrady soupisu atd.

Otázka následující - šestá, řešila povědomí respondentů v oblasti zkratk státních institucí. Výsledkem bylo celkem 82 % odpovědí, že zkratku ÚZSVM slyší dotazovaný poprvé.

U problematiky dědické daně (tedy otázky č. 7), jestli dotazovaní vědí, že byla tato daň k 1. 1. 2014 zrušena, bylo z odpovědí patrné, že zde mají mí respondenti širší povědomí. Z čehož také vyplývá výsledek kladných odpovědí v celkovém součtu 76 %.

A konečně k poslední otázce č. 8, jež se zabývala povědomím o případném zdědění majetku státem (odúmrť) v případě, kdy dědic nemá zákonného dědice, odpověděla většina 75 % kladně.

Fakt, že 78 % dotazovaných nevědělo, co pojem odúmrť znamená, avšak v osmé otázce v drtivé většině věděli, že majetek bez dědice připadne státu, si vysvětlují tím, že lidé tuší, co se s takovým majetkem stane, avšak nevědí o pojmu toto řeším.

10. Závěr

Při vypracování této diplomové práce a studiu dané problematiky mě napadaly možnosti, jak by bylo možné například zrychlit dědické řízení, čímž bychom soudům nejen ulevili, ale dosáhli bychom větší efektivity a pružnosti.

Zamýšlela jsem se právě nad nutností a potřebností soudu při zahájení dědického řízení. Jediným úkolem soudu je vlastně pouze zahájení dědického řízení tím, že vydá usnesení a pověří příslušného notáře, jemuž spis zašle. Další úkoly soudu v dědickém řízení jsou spíše výjimkou. Jde o situaci, kdy je například jako jediný oprávněn provádět úkony týkající se komunikace s cizinou. Ovšem v praxi většinou soudy s cizinou komunikují nerady, jelikož nejde o tak častou činnost a pracovníci soudu s ní nemají velké zkušenosti. Proto veškeré podklady připraví notář a soud je pouze takto zašle do ciziny. Před rokem 2009 byla úloha soudu v dědickém řízení podstatně větší. Tehdy soud v dědickém řízení ve věci rozhodoval a notář pouze připravoval k tomuto rozhodnutí podklady. Tato povinnost přešla na notáře jako soudního komisaře až po velké novele občanského soudního řádu. A právě proto mě napadla otázka, jestli je role soudu v dědickém řízení nezbytná, nebo zda by mohl být soud z řízení prakticky vynechán, aby dědická řízení zahajoval přímo příslušný notář. Ovšem si zároveň uvědomuji prospěch zachování rozdělení těchto pravomocí mezi soud a notáře. Neboť v případě, kdy by řízení zahajoval notář, by všechny instituce (matriční úřady, nemocnice, věřitelé, fyzické osoby a právnické osoby, finanční úřady), které nyní posílají soudu informace o zemřelých osobách, musely mít k dispozici rozvrhy práce notářů pro celou českou republiku. V takovém případě by se pak mohlo stát, častěji než je tomu doposud, že je dědické řízení zahájeno u nesprávného soudního komisaře. Ten by poté vyslovoval svoji místní nepříslušnost, řízení zastavil a předal jej místně příslušnému soudnímu komisaři. Řízení by mohlo být v mnoha případech plně zmatků a protáhnuto nad únosnou míru. Dá se polemizovat, zda by se tedy dědické řízení obešlo bez účasti soudu, který má nad ním zaštiťující charakter.

Při osobní konzultaci s právním zástupcem úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), o kterém se zmiňuji výše, jsem právě podobnou otázku řešila, ptala jsem se na jeho názory a postřehy na nový občanský zákoník, ale bohužel mi nedokázal ještě objektivně zhodnotit nynější stav, jelikož oblast dědického práva a odúmrtí jako taková, je oblastí, kde se případy neřeší ve stovkách denně a tudíž spousta případů probíhala ještě podle původní právní legislativy.

Za svůj osobní přínos pokládám mj. zpracování logické posloupnosti celé problematiky od nové obecné úpravy dědění po průnik soukromoprávního institutu odúmrti do fakticity veřejnoprávního charakteru jako je majetkový přínos státu vč. danění. Za určité novum pokládám i své úvahy "de lege ferenda" v souvislosti s úlohou soudů a notáře v dědickém řízení.

11. Seznam použitých pramenů

Seznam literatury

- ADAMOVIČ, K. *Dějiny soukromého práva ve střední Evropě*. Praha, 2001. ISBN:80-7179-283-7
- BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 301 s. ISBN 978-80-7380-292-9
- DVOŘÁKOVÁ, L. *Daně II. doplněné a přepracované vydání*. Praha: Bilance, 2001. ISBN 80-86371-10-7
- ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s. 2012, 1119 s. ISBN 9788072089222.
- JANEČKOVÁ, Eva; Vladimír HORÁLEK a Karel ELIÁŠ. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. Praha: Linde Praha, akciová společnost. 2012. 205 s. ISBN 9788072018703.
- KNOLL, V. *Intestátní dědická posloupnost a odúmrť v českém středověkém právu zemském*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-80-7380-354-4
- KUČERA, R. *Dědictví*. Praha: Linde Praha a. s., 2001. 278 s. ISBN 80-7201-271-1
- MALÝ, K. a kol., *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. Přepracované vydání, Praha, r. 2010. ISBN 978-80-87212-39-4
- MIKEŠ, J.; MUZIKÁŘ, L. *Dědické právo*. Praha: Linde Praha a. s., 2003, 333 s. ISBN 80-7201-422-6
- MIKEŠ, J.; MUZIKÁŘ, L.. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. ISBN 978-80-87212-79-0.
- MRKÝVKA, P. a kolektiv. *Finanční právo a finanční správa*. 2. díl. Brno: Nakladatelství MU v Brně, 2004. ISBN 80-210-3578-1
- PELC, Vladimír. *Daň z převodu nemovitostí*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-125-3.

- PLANK, Karol., *Dedičské právo*, 1. vydání, Bratislava: Právnický ústav m. spravedlnosti, 1954.
- SCHELLEOVÁ, I.: Dědictví a dědické právo, Computer Press, Praha 2001, ISBN 80-7226-530-X
- TILSCH, E., *Dědické právo rakouské se stanoviskem srovnávací vědy právní*, Praha: Bursík a Kohout, 1905. ISBN 80-7179-590-9
- VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu*. Praha, 1961.
- WOCEL, J. E.; *O staročeském dědickém právu*. Praha 1861.
- *Zákon dvanácti desek (Lex duodecim tabularum)*. Edice a český překlad Michal Skřejpek in: *Texty ke studiu římského práva*. Orac: Praha 2001.

Edice a prameny práva

BLÁHOVÁ, M.; MAŠEK, R. (ed.). *Karel IV. Státnické dílo*. Praha 2003.

EMLER, J. (ed.) *Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých*. Díl I. Praha, 1870.

JIREČEK, H. (ed.). *M. Viktorina ze Všehrd O právích země české. Knihy devatery*. Praha, 1874.

Soudní judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 2203/2006.

Rozsudek Krajského soudu v Hradci, sp. zn. 26 Co 131/2001.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 84/2008-81.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 7. 1977, 4 Cz 22/77 publikovaného pod č. 44/1979 sb. rozh. a SRNS 1182/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 4 Cz 8/90.

Usnesení Městského soudu v Praze čj. 24 Co 328/99-55.

Zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.

Články

ČELAKOVSKÝ, J. Právo odúmrtné k zpupným statkům v Čechách. Právník, roč. 21, 1882.

KNOLL, V. Intestátní dědická posloupnost v českém středověkém právu zemském a městském. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 20, č. 3, „Dědické právo v proměnách věků“, Brno 2012.

SÝKORA, A. České zemské dědické právo v 16. století. Právník, roč. 146, 2007. ISSN: 0231-6625

Právní předpisy

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 29. Května 2001 o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví č. 196/2001 Sb, v platném znění

Internetové zdroje

NADACE VIA [online]. nadacevia.cz, 2008 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <<http://www.nadacevia.cz/cz/o-nadaci/kdo-jsme>>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Výkaz o pohybu agendy rejstříku D* [online]. cslav.justice.cz, 18. prosince 2008 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=25396&typSloupce=html&fileName=null>.

VÁLKOVÁ, Hana. *V Česku zemřou ročně stovky lidí bez dědiců, státu věnují stovky milionů* [online]. Zpravy.idnes.cz, 10. října 2010 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/v-cesku-zemrou-rocne-stovky-lidi-bez-dedicu-statu-venuji-desitky-milionu-1lf-/domaci.aspx?c=A101008_153451_domaci_hv>.

ÚŘAD PRO ZASTUPOVÁNÍ STÁTU VE VĚCECH MAJETKOVÝCH [online]. uzsvm.cz, 2011 [cit. 29. 1. 2015]. Dostupné na <<http://www.uzsvm.cz/nejcastejsi-dotazy-291-0-85/odpovedi-na-nejcastejsi-dotazy-406/>>.

Peníze.cz. *Vše o dani dědické.* [citováno 7. února 2015]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/15846-vse-o-dani-dedicke>

Wikipedie. *Otevřená encyklopedie. Daň* [citováno 4. února 2015]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Da%C5%88>

Notářská komora České republiky [online] [cit. 11.1.2015] Dostupné z: <http://www.nkcr.cz/index.php?page=dedictvi>

Ministerstvo financí České republiky [online] [cit. 11.1.2015] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/ocenovani-majetku/komentare/komentar-k-urcovani-obvykle-ceny-oceneni-19349>

12. Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1 Organizační schéma Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

Obrázek 2 Geografická mapa Karlovarského kraje

Tabulka 1 Statistika odúmrtí na Karlovarsku

Tabulka 2 Sazba daně dědické a daně darovací u osob zařazených do I. - III. skupiny

Graf 1 Skladba respondentů podle pohlaví

Graf 2 Skladba respondentů podle věku

Graf 3 Skladba respondentů podle vzdělání

13. Seznam zkratek

ČR – Česká republika

Např. – například

NOZ – nový občanský zákoník (z. č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

OZ – občanský zákoník (z. č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

OSŘ – občanský soudní řád

odst. – odstavec

Resp. – respektive

Sb. – sbírka zákonů

Tj. – tj.

Tzv. – tak zvaně

Tzn. – to znamená

Ust. – ustanovení

ÚZSVM – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

Příloha A: Anketa

Dobrý den,

jsem studentka Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění níže uvedené ankety. Anketa je součástí mé diplomové práce a má sloužit k následnému výzkumu v praktické části této práce. Cílem ankety je zjistit povědomí o právní legislativě problematiky dědění.

1. Volili byste pro případ pořízení poslední vůle právní pomoc?
  - a) ano
  - b) ne

2. Víte, že dědické právo bylo podstatně upraveno a rozšířeno novým občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb.?
  - a) ano
  - b) ne

3. Říká vám něco pojem „odúmrť“?
  - a) ano, znám význam tohoto pojmu
  - b) již jsem pojem slyšel/a, ale nevím, co znamená
  - c) ne, slyším o něm poprvé

4. Je vám povědomý pojem z dědického práva "odkaz"?
  - a) ano, znám význam tohoto pojmu
  - b) již jsem pojem slyšel/a, ale nevím, co znamená
  - c) ne, slyším o něm poprvé

5. Víte, že pokud jako dědic nevyužijete tzv. "výhrady soupisu" dědíte i dluhy a to nejen do výše nabytých aktiv?
  - a) ano

b) ne

6. Víte, co znamená zkratka ÚZSVM?

a) ano

b) ne, slyším o ní poprvé

7. Víte, že byla 1. 1. 2014 zrušena dědická daň?

a) ano

b) ne

8. Jste si vědomi toho, že v případě, kdy nebudete mít zákonného dědice, případně možné dědictví státu v podobě odúmrti?

a) ano

b) ne, nemám o tom ponětí

9. Do jaké věkové kategorie patříte?

a) 0 – 17 let

d) 41 – 50 let

b) 18 – 30 let

e) 51 – 60 let

c) 31 – 40 let

f) více než 60 let

10. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

a) základní

d) bez maturity

b) vyučen

e) vyšší odborné

c) s maturitou

f) vysokoškolské

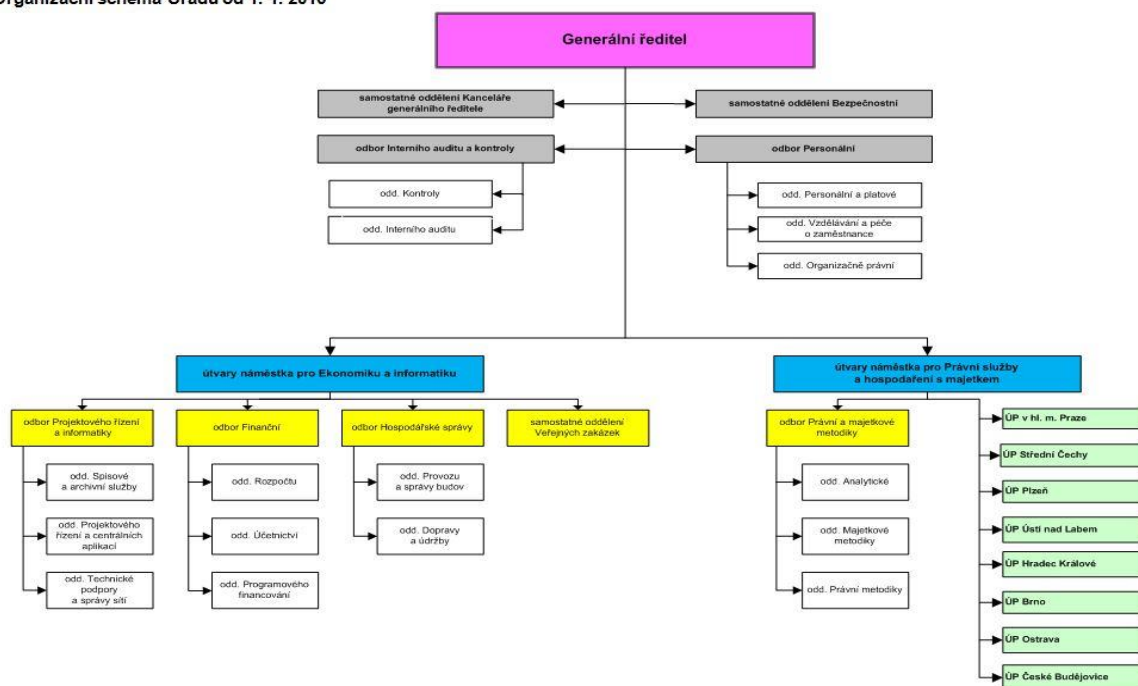
11. Jakého jste pohlaví?

a) žena

b) muž

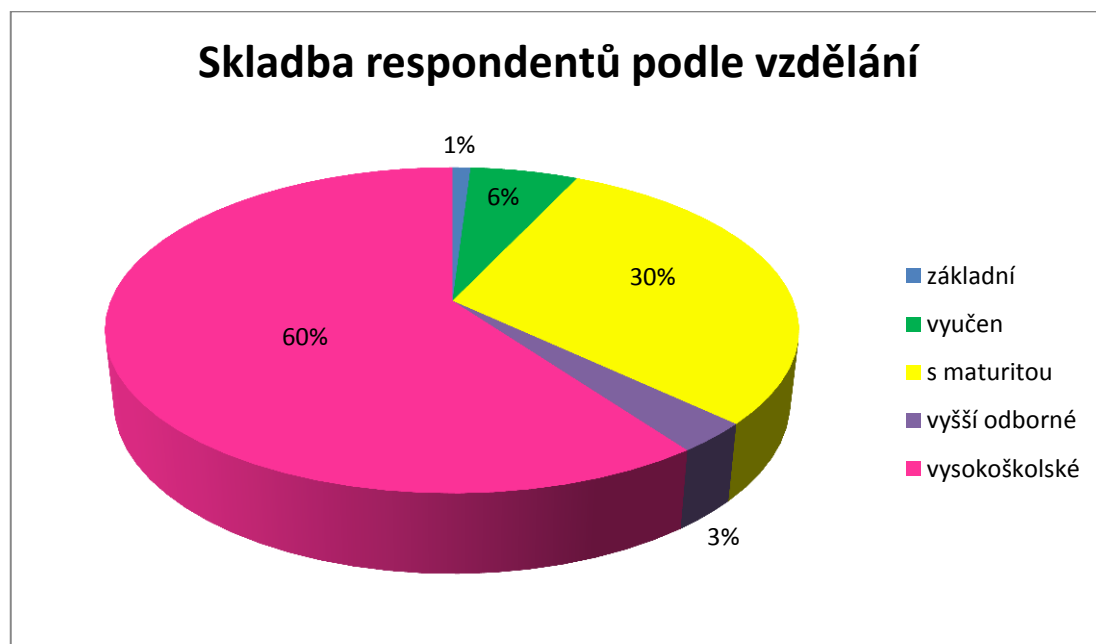
Obrázek č. 1: Organizační schéma Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

Organizační schéma Úřadu od 1. 1. 2015

Zdroj: <http://uzsvm.cz/Organizacni-struktura-UZSVM-540-0-85/Organizacni-schema-Uradu-pro-zastupovani-statu-ve-vecech-majetkovych-1044/>

Graf č. 3: Skladba respondentů podle vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Tabulka č. 2 Sazba daně dědické a daně darovací u osob zařazených do I.- III. skupiny

cena nemovitostí dle oceňovacích předpisů	daň darovací – částka + % ze základu přesahujícího spodní limit		
	I. skupina osob	II. skupina osob	III. skupina osob
0 Kč až 1 mil. Kč	0 Kč + 1 %	0 Kč + 3 %	0 Kč + 7 %
1 mil. Kč až 2 mil. Kč	10 000 Kč + 1,3 %	30 000 Kč + 3,5 %	70 000 Kč + 9 %
2 mil. Kč až 5 mil. Kč	23 000 Kč + 1,5 %	65 000 Kč + 4 %	160 000 Kč + 12 %
5 mil. Kč až 7 mil. Kč	68 000 Kč + 1,7 %	185 000 Kč + 5 %	520 000 Kč + 15 %
7 mil. Kč až 10 mil. Kč	102 000 Kč + 2 %	285 000 Kč + 6 %	820 000 Kč + 18 %
10 mil. Kč až 20 mil. Kč	162 000 Kč + 2,5 %	465 000 Kč + 7 %	1 360 000 Kč + 21 %
20 mil. Kč až 30 mil. Kč	412 000 Kč + 3 %	1 165 000 Kč + 8 %	3 460 000 Kč + 25 %
30 mil. Kč až 40 mil. Kč	712 000 Kč + 3,5 %	1 965 000 Kč + 9 %	5 960 000 Kč + 30 %
40 mil. Kč až 50 mil. Kč	1 062 000 Kč + 4 %	2 865 000 Kč + 10,5 %	8 960 000 Kč + 35 %
50 mil. Kč a více	1 462 000 Kč + 5 %	3 915 000 Kč + 12 %	12 460 000 Kč + 40 %

Dostupné z: http://www.ucetnikavarna.cz/document/attach/dap2005-07-02_2.jpg

Obrázek č. 2

Geografická mapa Karlovarského kraje
Geographical map of the Karlovarský Region

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ v Karlových Varech. Dostupné z: [http://csugeo.i-server.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/810025E43D/\\$File/41101109m21.jpg](http://csugeo.i-server.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/810025E43D/$File/41101109m21.jpg)